

2019

Institutul de Științe ale Educației

Studiu privind impactul proiectelor Erasmus+ de mobilitate și parteneriat strategic din domeniul educației școlare asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii

**Studiu privind impactul proiectelor Erasmus+
de mobilitate și parteneriat strategic
din domeniul educației școlare
asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii**

CUPRINS

1. Context	3
1.1. Date statistice și context european.....	3
1.2. Cauze ale părăsirii timpurii a școlii	4
1.3. Politici specifice la nivel național	5
2. Aspecte metodologice	7
3. Rezultate de cercetare	12
3.1. Grupuri țintă ale proiectelor, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii.....	12
3.2. Nevoi cu relevanță pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii, vizate de proiectele Erasmus+.....	14
3.3. Obiective de proiect, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii	16
3.4. Activități dezvoltate de proiectele Erasmus+, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii	18
3.4. Impactul proiectelor Erasmus+; aspecte specifice privind reducerea părăsirii timpurii a școlii	24
4. Concluzii	33
5. Recomandări	36
6. Studii de caz: proiecte exemple de bune practici	38

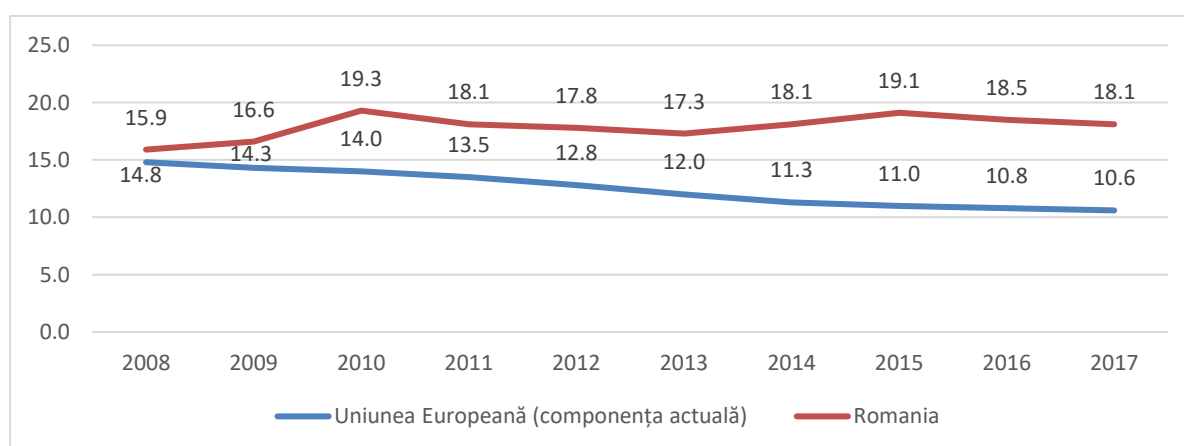
1. Context

1.1. Date statistice și context european

Părăsirea timpurie a școlii (PTS) reprezintă un fenomen important pe agenda publică și pentru politicile în educație ale României și Uniunii Europene. Diminuarea ratei de părăsire timpurie¹ a școlii reprezintă una dintre cele 2 priorități prevăzute de *Strategia Europa 2020* pentru domeniul educației. Pragul la care își dorește să ajungă comunitatea europeană până în 2020 este de 10%.

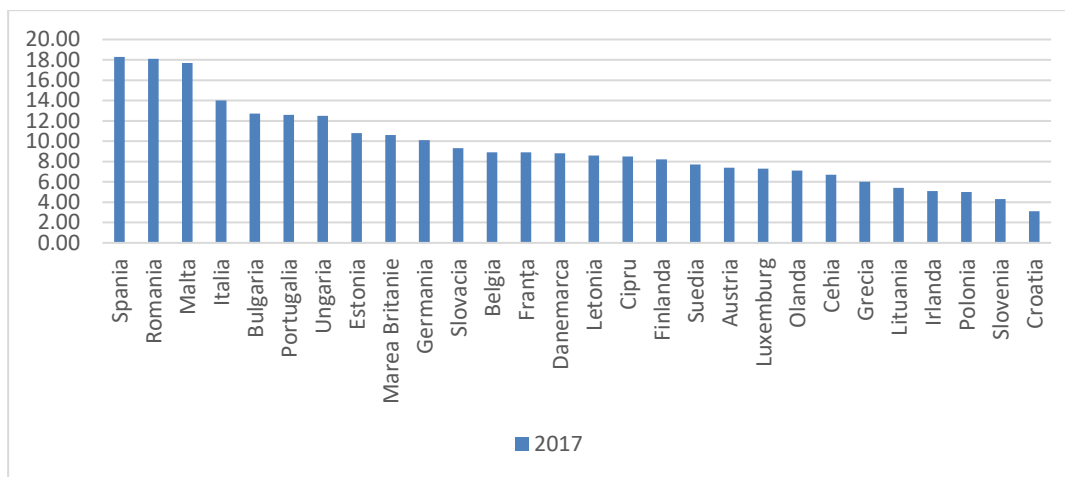
În ultimii ani, rata de părăsire timpurie a școlii, în Uniunea Europeană s-a aflat pe un trend descendent. Conform monitorului Comisiei Europene, publicat în 2018, media europeană se afla în 2017 la o distanță de numai 0,6 p.p. față de ținta propusă pentru anul 2020. Raportul relevă că 18 țări membre și-au atins ținta național, alte trei sunt foarte aproape, iar România se află printre alte trei țări (România, Spania, Malta) care sunt încă departe de pragul asumat. Spania, în ciuda faptului că nu au obținut scăderea dorită a indicatorului, a avut printre cele mai mari progrese, Malta a înregistrat o descreștere medie, iar România este singura care, față de anul 2011, în 2017 a stagnat în jurul valorii de 18%. În ultimii 10 ani, cele mai mari rate de părăsire timpurie a școlii s-au înregistrat în 2010 (19,3%) și 2015 (19,1%), iar cea mai mică în 2013 (17,3%).

Fig. 1. Evoluția indicatorului în România și Uniunea Europeană (%)

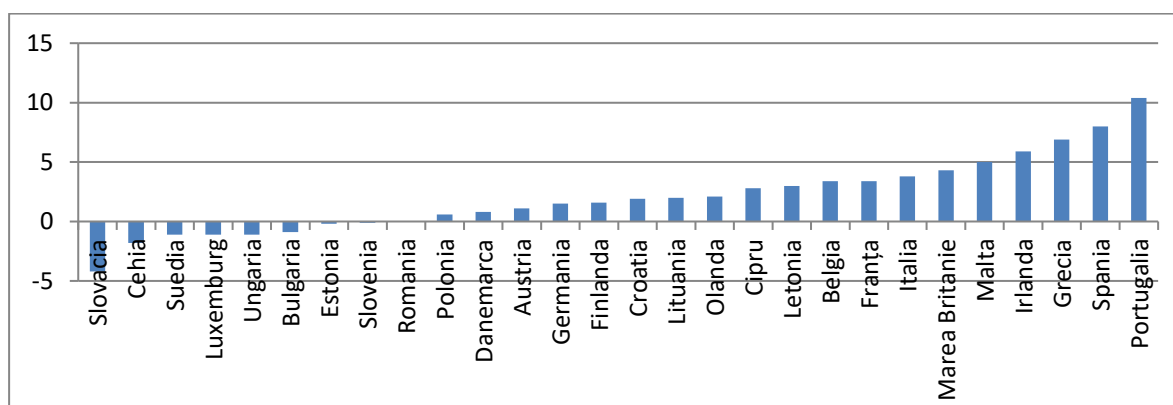
Sursă date: EUROSTAT, 2018.

Fig. 2. Rata părăsirii timpurii a școlii, țările membre UE, 2017 (%)

Sursă date: EUROSTAT, 2018.

Fig. 3. Diferența dintre valoarea indicatorului în 2011 față de 2017 (puncte procentuale)

Sursă date: EUROSTAT, 2018.

Astfel, se remarcă faptul că decalajul dintre România și media țărilor europene s-a accentuat în ultimii ani. România mai are la dispoziție puțin timp pentru a ajunge la ținta de 11,3% preconizată pentru 2020 prin Planul Național de Reformă. Datele detaliate arată că rata de părăsire timpurie a școlii este mai ridicată în rândul populației masculine, comparativ cu populația feminină. Datele se corelează direct și cu diferențele pe sexe ale altor indicatori relevanți pentru părăsirea timpurie a școlii (ex. rata brută de participare la educație, rata de abandon școlar etc.), care evidențiază situația de avantaj a femeilor față de bărbați.

1.2. Cauze ale părăsirii timpurii a școlii

Cauzele care duc la părăsirea timpurie a școlii în România sunt variate. Datele internaționale și diferite studii naționale² evidențiază că, de obicei, există mai mult de un factor care determină tinerii să părăsească timpuriu școala. În acord cu concluziile acestor studii, principalii factori care determină părăsirea timpurii a școlii în România sunt:

- factori privind elevul/familia și cererea de educație: nivelul scăzut al veniturilor familiei, care determină dificultăți în asigurarea costurilor colaterale ale educației, în special în rândul familiilor sărace și dezavantajate; accesibilitatea teritorială limitată a serviciilor de educație; implicarea copiilor în activități de muncă; migrația părinților în străinătate; nivelul redus de educație al părinților; modul deficitar de valorizare a școlii de către familie; condiții precare de sănătate; situații de dizabilitate/CES etc.;
- factori privind oferta de educație: oferta scăzută de programe de sprijin (*A Doua Șansă, Școală după Școală*) în zonele rurale și în comunitățile sărace; insuficienta corelare între oferta educațională și specificul economic local; aspecte care țin de mediul școlar (climat educațional, atitudinea cadrelor didactice față de elevi etc.); sprijin educațional insuficient pentru elevii aflați în risc de abandon școlar; situația de repetenție; aspecte deficitare la nivelul curriculumului aplicat; lipsa personalului de sprijin pentru a-i ajuta pe copiii aflați în risc de părăsire timpurie a școlii.

În funcție de influența cauzelor anterior menționate, în România, părăsirea timpurie a școlii se manifestă mai ales în rândul anumitor grupuri aflate în situație de risc: tineri din comunitățile rurale, tineri provenind din familii cu venituri modeste, romi și alte minorități și elevi care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala.

1.3. Politici specifice la nivel național

La nivel național a fost elaborată *Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii*. Aceasta cuprinde domenii de intervenție pentru perioada 2015-2020. Strategia are în vedere grupurile care sunt supuse celui mai mare risc de părăsire timpurie a școlii: copii și tineri care se vor încadra în grupa de vârstă 18-24 de ani în 2020; copii și tineri din familii cu statut socioeconomic scăzut, sărace; copii și tineri din zonele rurale; copii și tineri romi și alte grupuri marginalizate sau subreprezentate.

---

² National studies: Voicu, B. (coord.) (2010). *Renunțarea timpurie la educație: posibile căi de prevenire*. Ed. Vanemonde, București., available at: <http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Renuntarea-timpurie-la-educatie.pdf> ; Jurcan, D.M. (2011). *Studiu-diagnostic privind situația abandonului școlar și părăsirea timpurie a școlii*. Fundația Soros, Proiect POSDRU/91/2.2/S/60294, available at: <http://www.fundatia.ro/sites/default/files/Parte%20de%20Carte-Raport%20de%20Cercetare.pdf> ; Fartușnic, C. (coord.). (2012). *Studiu National – România. Analiza situației copiilor aflați în afara sistemului de educație în România*. Institutul de Științe ale Educației, UNICEF, available at: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/OOSCI%20Reports/romania-oss-ci-report-2012-rm.pdf>; Ivan, C., Rostas, I. (2013). *Părăsirea timpurie a școlii, cauze și efecte. Raport de cercetare*, available at: <http://romaeducationfund.ro/wp-content/uploads/2015/03/Parasirea-timpurie-a-scolii-cauze-si-efecte-studiu-OE20132.pdf>.

Strategia propune patru piloni și șase programe de intervenție: Asigurarea accesului la educație și la o educație de calitate pentru toți copiii; Asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii; Reintegrarea în sistemul de educație a persoanelor care au părăsit timpuriu școala; Dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat.

Măsurile de prevenire incluse în strategie au scopul de a reduce riscul de părăsire timpurie a școlii prin: creșterea calității ofertei de educație, măsuri de sprijin educațional pentru elevi în obținerea unor rezultate școlare mai bune. Măsurile de intervenție au scopul de a implementa politici la nivel de școală sau măsuri la nivel individual, prin acordarea de sprijin elevilor aflați în risc de părăsire timpurie a școlii, ca urmare a semnalelor de avertizare timpurie primite. Măsurile de compensare au scopul de a sprijini reintegrarea în sistemul de educație și formarea persoanelor care au părăsit prematur școala și dobândirea calificărilor necesare accesului pe piața muncii.

2. Aspecte metodologice

Prezentul studiu a urmărit explorarea impactului produs de proiectele finanțate prin programul Erasmus+, domeniul *Educație școlară*, în ceea ce privește reducerea părăsirii timpurii a școlii. Pentru derularea studiului au fost selectate proiectele finanțate în domeniul educației școlare, în perioada 2014-2016 prin Acțiunea Cheie 1 (KA1) și prin Acțiunea Cheie 2 (KA2), care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate orizontală sau sectorială.

Studiul a cuprins următoarele metode cantitative și calitative de investigație:

- anchetă pe bază de chestionar on-line, auto-aplicat de către coordonatorii proiectelor;
- studiul de caz al unor proiecte selectate ca bune practici;
- interviuri individuale cu echipa de implementare a unor proiecte selectate ca bune practici.

Ancheta pe bază de chestionar a colectat informații despre proiecte și opinia coordonatorilor privind derularea și impactul acestora. Chestionarul a fost distribuit online (link <https://www.surveymonkey.com/r/8Nz8WXZ>) către reprezentanții beneficiarilor: 55 proiecte Acțiunea cheie 1 (KA1) și 187 proiecte Acțiunea cheie 2 (KA2).

Pentru studiile de caz și interviurile individuale au fost selectate acele proiecte care au fost selectate ca exemple de bune practici în evaluările realizate la nivelul ANPCDEFP, precum și unele proiecte care s-au centrat cu prioritate pe problematica părăsirii timpurii a școlii. Lista acestora este prezentată în capitolul dedicat studiilor de caz.

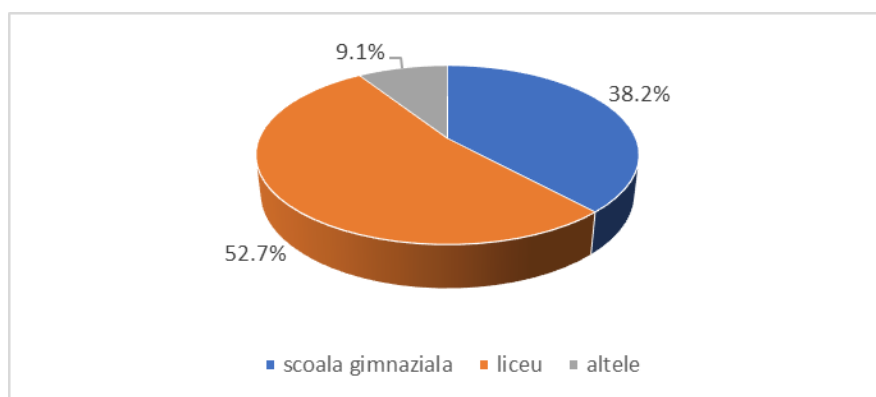

- Date despre proiectele finanțate în domeniul educației școlare, în perioada 2014-2016, KA1, care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate orizontală sau sectorială

În perioada 2014 – 2016 au fost finanțate 55 proiecte Erasmus+ de mobilitate Acțiunea Cheie 1 (KA1) pe domeniul Educație școlară, care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate orizontală sau sectorială. Dintre acestea, 92,7% au fost finalizate, iar 7,3% sunt în curs de implementare.

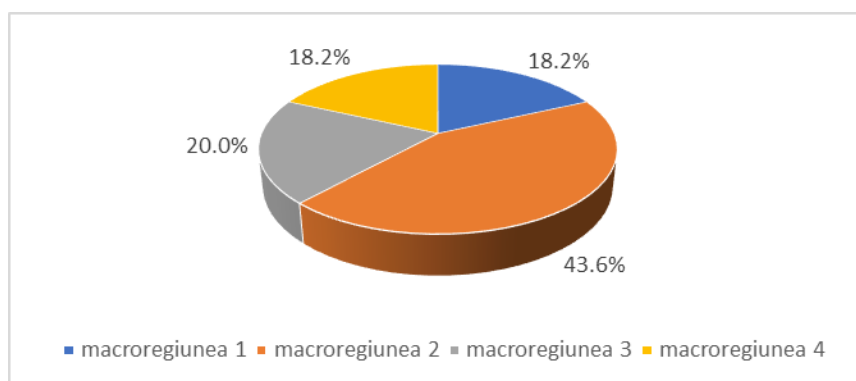
În ceea ce privește tipul organizației aplicante, puțin mai mult de jumătate (52,7%) dintre proiecte au fost inițiate de școli gimnaziale, 38,2% de licee și cele mai puține de alte organizații (inspectorate, asociații etc.).

Fig. 4. Distribuția proiectelor KA1 Educație școlară în funcție de tipul organizației

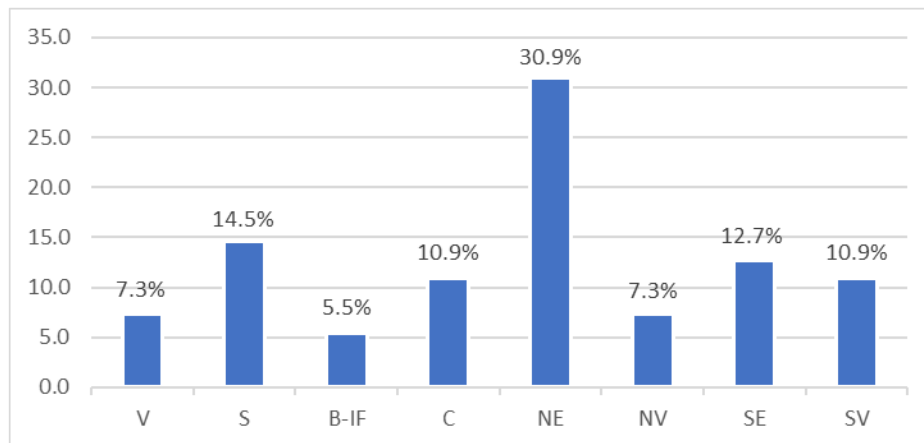

Cele mai multe dintre proiecte (43,6%) au fost implementate de organizații din macroregiunea 2 (Nord-Est și Sud-Est), iar cele mai puține (18,2%) din macroregiunea 4 (Sud-Vest și Vest). Distribuția pe regiuni de dezvoltare evidențiază că în regiunea Nord-Est s-au derulat mai mult de un sfert dintre proiecte (30,9%), față de regiunile București-Ilfov, Vest și Nord-Vest, în care s-au implementat mai puțin de 10% dintre proiecte.

Fig. 5. Distribuția proiectelor KA1 Educație școlară pe macroregiuni

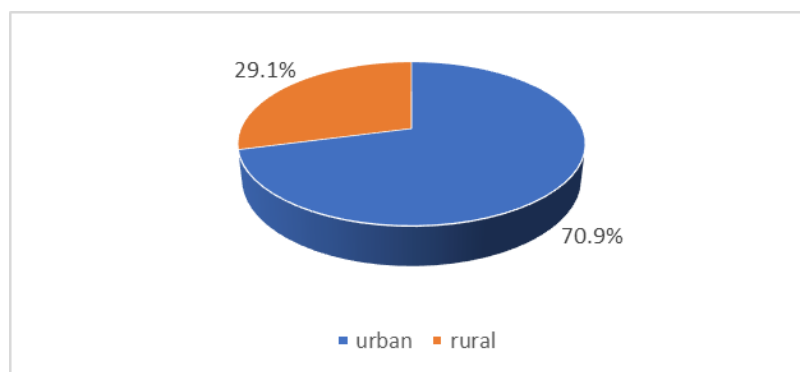

Fig. 6. Distribuția proiectelor KA1 Educație școlară pe regiuni de dezvoltare

Distribuția pe medii de rezidență evidențiază că mai multe organizații aplicante de proiecte Erasmus+ care au abordat prioritatea reducerii părăsirii timpurii a școlii provin din mediul rural, numai 29,1% dintre proiecte fiind derulate de organizații din mediul urban. Aceste date au semnificație pozitivă din dublă perspectivă: pe de o parte, susțin prioritățile naționale ale Programului Erasmus+ în România (proiectele KA1 au ajuns la beneficiarii vizați cu prioritate); pe de altă parte, evidențiază ameliorarea abilităților școlilor din rural/a ONG-urilor care lucrează cu școlile din rural de a scrie și a implementa proiecte care să răspundă nevoilor educaționale ale elevilor lor.

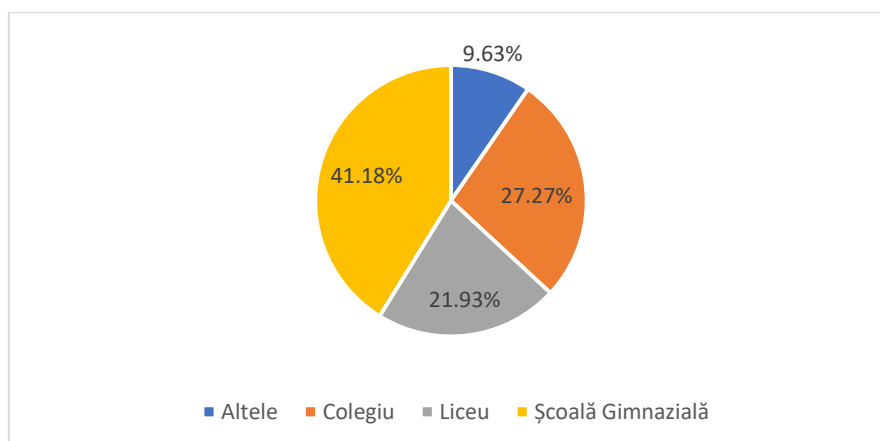
Fig. 7. Distribuția proiectelor KA1 Educație școlară pe medii de rezidență

- Date despre proiectele finanțate în domeniul educației școlare, în perioada 2014-2016, KA2, care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate orizontală sau sectorială

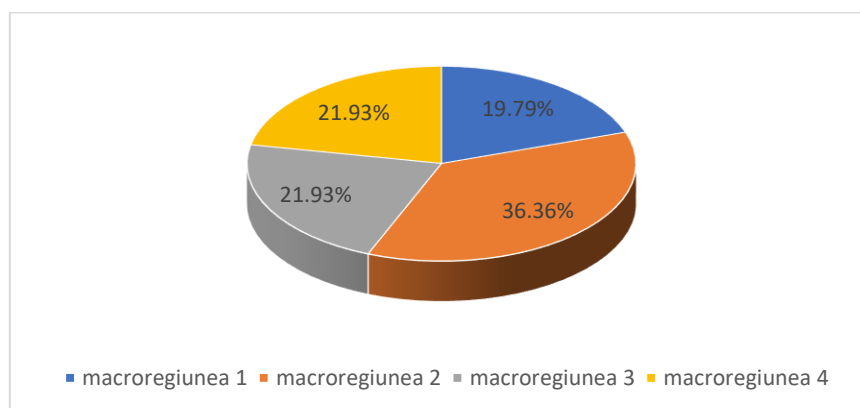
În perioada 2014-2016 au fost inițiate 187 proiecte Erasmus+ de tip Parteneriate Strategice, pe Educație Școlară, cu prioritatea „părăsirea timpurie a școlii”. Dintre acestea, 41,18% au fost finalizate, iar 58,82% sunt în curs de implementare. Cele mai multe proiecte au fost inițiate de școli gimnaziale (41,18%) și colegii (27,27%), iar cele mai puține de alte organizații precum grădinițe, școli profesionale, asociații, fundații etc.

Fig. 8. Distribuția proiectelor KA2 Educație școlară în funcție de tipul organizației

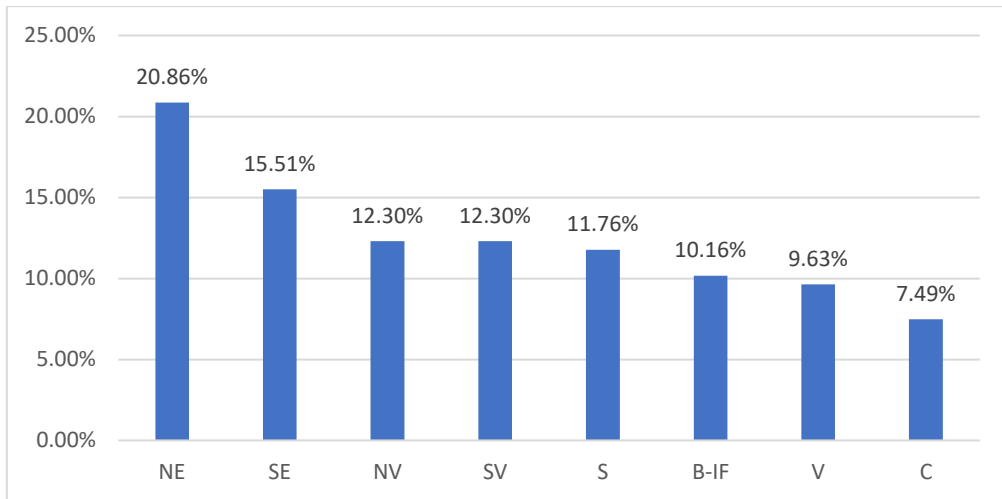

Distribuția pe macroregiuni este destul de echilibrată, totuși dominată de regiunile Nord și Sud-Est, în care au fost inițiate 36,36% dintre proiecte. Distribuția pe regiuni este mai concludentă, arătând că cele mai puține proiecte (7,49%) au fost implementate în regiunea Centru, iar cele mai multe (20,86%) în regiunea Nord-Est.

Fig. 9. Distribuția proiectelor KA2 Educație școlară pe macroregiuni

Fig. 10. Distribuția proiectelor KA2 Educație școlară pe regiuni de dezvoltare

3. Rezultate de cercetare

3.1. Grupuri țintă ale proiectelor, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii

La nivelul Programului Erasmus+ există o preocupare permanentă pentru încurajarea organizațiilor aplicante să răspundă nevoilor persoanelor care provin din medii defavorizate și comunităților din care aceștia fac parte. În mod explicit, principiul echității și al incluziunii fundamentează Programul Erasmus+, acesta urmărind facilitarea accesului la diferite contexte transnaționale de învățare pentru participanții din grupuri defavorizate precum³: persoane cu dizabilități; persoane cu dificultăți educaționale (dificultăți de învățare, părăsire timpurie a studiilor, niveluri reduse de calificare, rezultate slabe la învățătură etc.); obstacole economice (nivel de trai scăzut, venituri mici, sărăcie, șomaj etc.); diferențe culturale (imigranți sau refugiați, minorități naționale sau etnice, dificultăți de adaptare lingvistică și de incluziune culturală etc.); probleme de sănătate (boli cronice, boli grave sau afecțiuni psihiatrice); obstacole sociale (discriminare, comportamente de risc, părinți tineri și/sau singuri, orfani etc.); obstacole geografice (zone îndepărtate, mediul rural, regiuni periferice, zone-problemă urbane etc.).

În mod firesc, proiectele care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate orizontală sau sectorială trebuie să vizeze grupuri țintă care se înscriu în categoria grupurilor defavorizate, cu risc de părăsire timpurie a școlii.

Investigația realizată la nivelul proiectelor finanțate în domeniul educației școlare, în perioada 2014-2016 (KA1 și KA2) a evidențiat orientarea acestora către anumite categorii specifice de grup țintă – unele categorii suprapunându-se cu cele propuse în cadrul Programului Erasmus+, altele purtând specificul unei realități sociale și economice specifice contextului românesc. Astfel, datele de cercetare arată că majoritatea organizațiilor aplicante lucrează în mod curent cu grupuri defavorizate de elevi.

Tabel 1. Distribuția proiectelor în funcție de categoriile de elevi cu organizațiile aplicante care lucrează în mod curent

---

³ Cf. *Erasmus+. Programme Guide*, 2018, <https://www.erasmusplus.ro/>.

Grupurile vulnerabile de elevi	%
Elevi ai căror părinți sunt plecați la muncă în afara țării pe durată nedeterminată	90,0
Elevi din comunități dezavantajate socio-economic	86,7
Elevi cu domiciliul în mediul rural	70,0
Elevi cu dizabilități/cerințe educaționale speciale cu sau fără certificare	61,7
Elevi aparținând unor minorități etnice	51,7
Elevi care au repetat cel puțin 1 an de școală	35,0
Mame tinere (eleve însărcinate sau care au fost însărcinate)	13,3
Elevi care au diferite adicții (dependenți de droguri și/sau alcool, jocuri de noroc, jocuri video etc.)	8,3
Elevi aflați în anul pregătitor de limba română (ex. refugiați, emigranți reîntorși în țară etc.)	6,7
Elevi cu antecedente infracționale sau cu alte situații de violență gravă	6,7
Nu lucrăm cu elevi din grupuri vulnerabile	1,7

90% dintre organizațiile aplicante lucrează cu **elevi ai căror părinți sunt plecați la muncă în afara țării** pe durată nedeterminată. Deși acest grup nu se înscrie explicit într-una dintre situațiile menționate de Ghidului E+, reprezintă un grup cu risc amplu de părăsire timpurie a școlii, în cazul multora dintre unitățile de învățământ din România. Diferite date de cercetare – unele din perioada debutului acestui fenomen, altele mai recente⁴ - evidențiază efectele negative multiple pe care lipsa părinților le are asupra copiilor, la nivelul dezvoltării lor socio-emoționale, la nivelul participării școlare și rezultatelor de învățătură, precum și la nivelul motivației acestora pentru continuarea studiilor.

Peste 85% dintre organizațiile aplicante au declarat că lucrează cu **elevi care provin din familii dezavantajate socio-economic** – cauzele economice fiind adesea determinanți ai părăsirii timpurii a școlii. Corelat cu această categorie, 70% dintre organizațiile aplicante lucrează cu elevi din mediul rural.

Atrage atenția ponderea amplă (peste 60%) a organizațiilor aplicante care au declarat că au **elevi cu dizabilități/cerințe educaționale speciale**, cu sau fără certificare. Incluziunea copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale în învățământul de masă, fără a asigura – în multe cazuri – măsuri corespunzătoare de sprijin (servicii adecvate de identificare timpurie a nevoilor, profesori de sprijin, spații și materiale de învățare accesibilizate etc.) – a determinat ca această categorie de elevi să aibă risc crescut de părăsire timpurie a școlii.

Jumătate dintre organizațiile chestionate au declarat că lucrează cu **elevi aparținând diferitelor minorități etnice**. Apartenența la o minoritate etnică nu reprezintă în sine un risc de părăsire timpurie a școlii, însă absența unor măsuri de sprijin educațional pentru a asigura șanse egale la intrarea în sistemul de învățământ și pe parcursul anilor de școlarizare poate conduce la situații de părăsire timpurie a studiilor în rândul acestei categorii de elevi.

O treime dintre organizațiile aplicante lucrează cu **elevi care au fost în situația de repetenție**; și aceste cazuri prezintă risc de abandon școlar, ulterior de părăsire timpurie a școlii – în condițiile în care, în practica școlară, repetenția reprezintă mai ales o modalitate de sancțiune a unor rezultate slabe la învățătură și mai puțin o modalitate de compensare a acestora.

Alte categorii de elevi aflați în situații de risc educațional cu care lucrează organizațiile aplicante au fost: mame tinere, elevi care au diferite adicții (dependenți de droguri și/sau alcool, jocuri de noroc, jocuri video etc.), elevi aflați în anul pregătitor de limba română (ex. refugiați, emigranți reîntorși în țară etc.), elevi cu antecedente infracționale sau cu alte situații de violență gravă. Deși prezente în ponderi reduse, aceste categorii necesită intervenții educaționale specifice, iar colaborarea transnațională în cadrul proiectelor Erasmus+ poate aduce valoare adăugată prin schimbul/transferul de practici între sisteme educaționale care au strategii de intervenție specifică pentru aceste grupuri și sisteme care nu au astfel de experiențe.

3.2. Nevoi cu relevanță pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii, vizate de proiectele Erasmus+

Orice proiect de tip Erasmus+ trebuie să aibă la bază o analiză de nevoi clară și relevantă, care să ajute organizațiile aplicante să identifice: nevoile grupurilor țintă vizate de proiect, nevoile lor organizaționale și nevoile comunităților locale. Pe baza acestor analize de nevoi se construiesc mai apoi design-urile de activități propuse de proiecte.

Nevoile care au fundamentat cele mai multe dintre proiectele chestionate prin investigația de față au o relevanță directă pentru problematica părăsirii timpurii a școlii:

- Peste jumătate dintre proiecte au menționat că elevii nu sunt implicați în activități extrașcolare; pe de o parte, din lipsa motivației pentru o implicare activă în învățare; pe de altă parte, din lipsa resurselor organizaționale de a organiza astfel de activități care să îi implice pe toți elevii și care să le ofere acestora contexte variate de învățare și de cooperare.

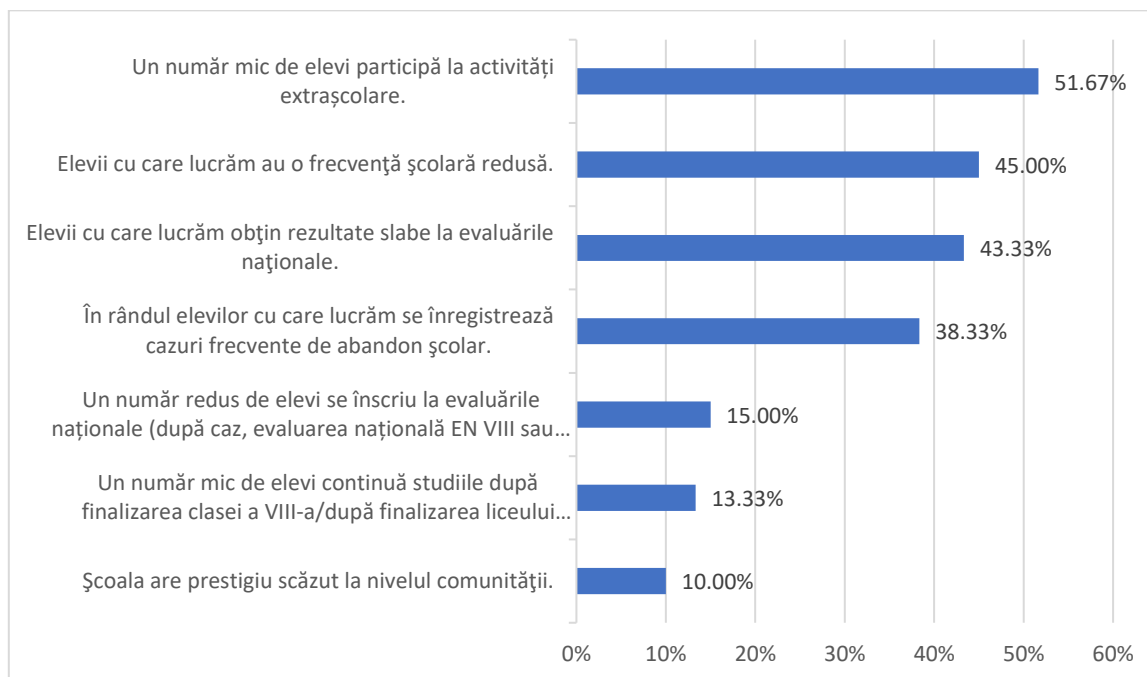
⁴ UNICEF România (2008). Analiză la nivel național asupra fenomenului copiilor rămași acasă prin plecarea părinților la muncă în străinătate. Buzău: Ed. Alpha MDN, 2008; Salvați copiii (2007). Impactul migrației părinților asupra copiilor rămași acasă; Fundația Soros România (2007). Efectele migrației: copiii rămași acasă; alte date recente puse la dispoziție de ANPDCA la <https://www.salvaticopiii.ro/ce-facem/protectie/copii-cu-parinti-plecati-la-munca-in-strainatate>

- O realitate cu care se confruntă 45% dintre școli este frecvența școlară redusă a elevilor. Acest fenomen este direct corelat cu riscul de părăsire timpurie a școlii.

- Rezultate slabe la evaluările naționale constituie o altă nevoie care a stat la baza scrierii de proiecte Erasmus+, implicarea în acestea fiind considerată o modalitate de motivare pentru o învățare de succes.
- Alte nevoi vizate de organizațiile aplicante au fost: numărul redus de elevi care se înscriu la evaluările naționale; proporția redusă a absolvenților de clasa a VIII-a/a XII-a care continuă studiile; prestigiul scăzut al școlii în comunitate.

Fig. 11. Nevoi adresate prin proiectele Erasmus+

3.3. Obiective de proiect, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii

Printre țintele urmărite în cadrul diferitelor proiecte din cadrul Programului Erasmus+, reducerea părăsirii timpurii a școlii la nivelul grupurilor vulnerabile este un aspect central. Obiectivele propuse de proiectele de educație școlară care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate au vizat atât aspecte organizaționale, dar și aspecte specifice grupurilor țintă ale proiectelor. Din ansamblul obiectivelor de proiecte, cele cu relevanță directă pentru problematica părăsirii timpurii a școlii au propus următoarele aspecte:

- la nivelul elevilor aflați în risc de părăsire a studiilor:
  - creșterea motivației pentru învățare; dezvoltarea unor tehnici eficiente de învățare;

- dezvoltarea de abilități cognitive care pot susține participarea școlară și implicarea mai activă în propria învățare;
  - dezvoltarea unor competențe-cheie transversale, importante din perspectiva dezvoltării integrate e personalității elevilor (spirit antreprenorial, competențe lingvistice, a învăța să înveți etc.);
  - orientarea școlară și profesională eficientă și adecvată nevoilor și intereselor elevului;
  - dezvoltarea abilităților socio-emoționale și civice, care să sprijine incluziunea școlară a elevilor aflați în risc de abandon școlar și să asigure o bună inserție socială (creșterea stimei de sine, abilități de comunicare, responsabilizare, luarea deciziilor, abilități civice etc.);
- la nivelul profesorilor:
    - dezvoltarea abilităților profesionale, la nivel general;
    - dezvoltarea competențelor didactice și metodologice, care să conducă la implementarea unor activități de predare-învățare-evaluare eficiente, atractive și motivante pentru elevi;
    - dezvoltarea abilităților de management eficient al clasei și de promovare a unui climat școlar centrat pe incluziune;
    - dezvoltarea abilităților de identificare timpurie a cauzelor care pot duce la abandon școlar;
    - dezvoltarea unor strategii de intervenție pentru ameliorarea situațiilor de risc de abandon școlar;
    - accentuarea rolurilor complementare ale profesorului ca facilitator al învățării și consilier pentru elevii aflați în risc de abandon școlar;
    - dezvoltarea competențelor de a aplica personalizat curriculumul școlar, în relație directă cu nevoile elevilor aflați în risc de abandon școlar;
- la nivelul organizației:
    - dezvoltarea unui climat școlar incluziv;
    - dezvoltarea unor strategii organizaționale de prevenție a situațiilor de risc de părăsire timpurie a școlii;
    - dezvoltarea unor instrumente de monitorizare și de intervenție asupra cazurilor de risc educațional;
    - îmbunătățirea strategiilor de monitorizare a elevilor care au părăsit timpuriu școala, inclusiv printr-o mai bună colaborare cu părinții;
    - dezvoltarea unor strategii care să promoveze importanța participării la educație/a continuării studiilor și accesul la studii/la piața muncii a elevilor aflați în risc de abandon;

- implicarea în parteneriate pentru prevenirea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii, atât cu instituții de învățământ, cât și cu alte categorii de organizații de la nivelul comunității;
- creșterea prestigiului școlii la nivelul comunității, creșterea gradului de implicare a comunității în viața școlii.

3.4. Activități dezvoltate de proiectele Erasmus+, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii

Un alt aspect chestionat al nivelului organizațiilor implicate în proiecte școlare ce și-au propus reducerea părăsirii timpurii a școlii a fost analizarea activităților prin care organizațiile participante au reușit să facă acest lucru.

Inventarierea categoriilor de activități derulate în proiectele Erasmus+ evidențiază centrarea proiectelor atât pe mobilități pentru profesori și pentru elevi, dar și realizarea unor produse cu rol didactic/educațional.

Tabel 2. Categoriile de activități derulate în proiectele Erasmus+, cu rol de reducere a părăsirii timpurii a școlii

Activități	%
Mobilități ale profesorilor organizate în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru dobândirea unor competențe de prevenire și combatere a abandonului școlar/a părăsirii timpurii a școlii	78,3%
Mobilități ale elevilor organizate în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru creșterea motivației de participare școlară	66,7%
Realizarea unor resurse (ghiduri, kituri etc.), în format print sau online, destinate profesorilor, cu potențial impact asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii	56,7%
Realizarea unor kituri de învățare, în format print sau online, destinate elevilor, cu rol de creștere a motivației pentru învățare, de facilitare a învățării etc.	30,0%
Dezvoltarea unor platforme online de învățare (pentru profesori, pentru elevi)	16,7%
Elaborarea unor programe de formare pentru profesori (curriculum, metodologii de formare etc.)	10,0%

Peste trei sferturi dintre proiectele investigate (78,3%) au organizat **mobilități ale profesorilor** în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru dobândirea unor competențe de prevenire și combatere a abandonului școlar/a părăsirii timpurii a școlii. Ca urmare, schimbul de experiență între profesori și înzestrarea acestora cu abilități specifice

sunt modalitățile cel mai frecvent aplicate de proiectele Erasmus+ cu scopul reducerii riscului de renunțare la studii. În relație cu școala ca organizație și cu ceilalți actori educaționali (elevi, părinți), profesorului îi revine așadar principalul rol în acest sens. În interviurile organizate în cadrul cercetării s-a evidențiat faptul că mobilitățile transnaționale au oferit profesorilor:

- contexte de cunoaștere în practică a altor sisteme educaționale;
- dezvoltarea de competențe didactice (noi strategii didactice, noi metode de predare-învățare-evaluare);
- noi abilități la nivel de management al clasei și de intervenție ameliorativă în situațiile de risc de părăsire timpurie a școlii;
- oportunități de regândire și replanificare a managementului propriei cariere didactice.

Aproximativ două treimi dintre proiecte (66,7%) au organizat **mobilități ale elevilor** în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru creșterea motivației de participare școlară. Respondenții apreciază că punerea elevilor în contexte noi de învățare, alături de covârșnici din alte sisteme educaționale, aduce plus valoare prin:

- oferirea unor oportunități de informare asupra altor experiențe educaționale (ce înseamnă să fii elev în altă țară?);
- dezvoltarea unor abilități de colaborare și lucru în grup;
- dezvoltarea unor abilități de comunicare în limbi străine;
- acumularea de cunoștințe și dezvoltarea unor abilități specifice domeniilor/temelor abordate de proiecte.

O pondere de 56,7% dintre proiectele chestionate au declarat că au realizat **resurse destinate profesorilor** (ghiduri, kituri etc.), în format print sau online, cu potențial impact asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii. Fie că au fost proiecte de mobilitate KA1, fie structurale KA2, activitățile derulate au fost adesea valorificate în produse destinate profesorilor.

Aproape o treime dintre proiecte (30%) au dezvoltat **kituri de învățare destinate elevilor**, în format print sau online, cu rol de creștere a motivației pentru învățare, de facilitare a învățării etc.

Platformele online de învățare sunt alte categorii de rezultate dezvoltate în aproape 17% dintre proiecte.

Detalierile de activități organizate în proiecte și informațiile colectate prin interviuri și exemplele de bună practică evidențiază o paletă largă de activități organizate cu profesorii și cu elevii în cadrul acestor proiecte. Prezentăm în cele ce urmează câteva **exemple concrete de activități**:

- **elaborarea unor publicații** pe teme relevante pentru problematica reducerii părăsirii timpurii a școlii (ex. cărți, volume ale proiectelor, broșuri, reviste etc.);

Exemple:

- volumul „Restart pentru Educație de calitate în mediul rural”, care include și un ghid de bune practici pe tema educației din mediul rural, a incluziunii și a asigurării calității în educație;
- colecții de povestiri de viață pe teme variate;
- „Galerie poster” – realizarea unei colecții de postere pentru promovarea experienței personale și profesionale a cadrelor didactice implicate în proiect, cu mesaje motivaționale pentru participarea la educație;
- cartea "Books Friendly" – activitate de scrierea și reinterpretarea unor povești însoțite de desene, editarea și tipărirea lor într-o carte.

- **elaborarea unor ghiduri metodologice, kituri pentru profesori și/sau pentru elevi;**

Exemple:

- broșură cu exemple de bune practici din țările partenere pe tema strategiilor didactice de integrare a elevilor cu CES în învățământul de masă;
- set de instrumente utilizate de școli/profesori pentru remedierea situațiilor de risc de abandon școlar etc.);
- set „Teaching Toolkit – Innovative use of mobile devices in the educational process” cu rol de sprijin al profesorilor pentru utilizarea inovativă a dispozitivelor mobile în procesul educațional;
- elaborarea unui „Caiet al elevilor” pe tema maturității socio-emoționale a elevilor;
- elaborarea unor seturi de fișe de lucru/discipline de studiu, personalizate pentru elevi, pentru diferite grade de dificultate.

- **realizarea de produse de tipul Resurse Educaționale Deschise, care valorifică experiențe din cadrul proiectelor;**

Exemple:

- realizarea de reportaje cu imagini și filmări din timpul mobilităților;
- realizarea de filmulețe educaționale/filmulețe tematice produse de elevi, în echipe internaționale;
- realizarea unor videoclipuri cu diferite personalități locale/membri ai familiei etc. cu relevanță pentru temele proiectelor; exemplu: povești de viață pe tema părinților plecați la muncă în străinătate.

- **diversificarea contextelor de învățare la nivelul clasei, prin aplicarea metodelor exersate la activitățile de formare transnaționale și prin contextualizarea învățării la specificul local/național/internațional;**

Exemple:

- activitate de lectură și analiză a diferitelor motive, mituri din literatură, pe teme de dezvoltare socio-emoțională; „Rescrierea mitului lui Dracula, pornind de la studiul miturilor vechi, a avut în vedere înțelegerea fricilor ancestrale, iar prin raționalizare

s-a făcut posibilă depășirea fobiilor contemporane; rescriind astfel mitul, prin aducere în actualitate, s-au găsit soluții pentru înfruntarea problemelor din prezent” (profesor implicat în proiecte Erasmus+);

- activitatea „Mituri și legende locale” cu rol de motivare a învățării relaționate cu contextul local – elevii s-au informat despre dinozaurii pitici care au trăit pe teritoriul Tarii Hațegului, pe baza unor surse de informare , a unei vizite la Muzeul Geoparcului și a unei excursii în locurile unde s-au descoperit urme de dinozauri; prezentări, desene, expoziție;
- implementarea la clasă a unor strategii specifice: „pedagogia democratică” și „metodologia GRIT”, cu rol de motivarea a elevilor pentru o implicare activă în propria învățare;
- utilizarea unor strategii de abordare cross-curriculară și valorizare a inteligenței emoționale a elevilor, care să susțină învățarea individualizată;
- activități tematice transcurriculare; ex. „Natura la confluența dintre artă și știință”;
- implicarea profesorilor participanți la mobilitățile transnaționale în dezvoltarea ofertei de curriculum la decizia școlii (ex. de teme: „Noi în România – pentru Europa”, „Tradiții în România”, „Europa – cultura și tradiție”, „România – locuri și oameni”, „Dezvoltare personală” etc.).

- **dezvoltarea unor strategii organizaționale pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii;**

Exemple:

- pregătirea profesorilor pentru a lucra în echipe multidisciplinare care se implica în acțiuni de prevenire a părăsirii timpurii a școlii; profesorii au conștientizat rolul important pe care îl au în acest sens, au aplicat instrumente și metodologii pe care le folosesc la nivelul școlii în prevenirea PTS și dezvoltarea unei școli incluzive;
- prezentarea de lecții deschise, schimburi de experiențe între școli, care au promovat metodele învățate în proiecte cu rol de reducere a părăsirii timpurii a școlii;
- dezvoltarea unor strategii inovative de colaborare a profesorului cu familiile elevilor aflați în situațiile de risc educațional;
- dezvoltarea de parteneriate între școli și alte organizații de la nivel local care pot sprijini aplicarea strategiilor de prevenție și de intervenție în cazurile de părăsire timpurie a școlii.

- **diversificarea contextelor de învățare de tip nonformal, prin aplicarea metodelor exersate la activitățile de formare transnaționale;**

Exemple:

- îmbogățirea Programului Școala altfel „Să știi mai multe, să fii mai bun!”, care a inclus o activitate comună la nivel de școală, implicând toți elevii din clasele I-VIII; activitatea a avut la bază metoda învățată la curs „Vânătoarea de comori”; ulterior, această activitate a fost organizată în fiecare an în cadrul perioadei Școala altfel;

- metoda „Biblioteca vie” – activitate nonformală care i-a adus față în față pe elevii actuali ai școlii cu foștii elevi, cu oameni care au reușit în carieră datorită faptului ca au dat importanța cuvenită școlii;
- activitatea out-door „Căutarea comorilor” – cu tema influența comunismului în viața socială și istorica a orașului Brăila; prelegerea susținută de un reprezentant al luptei anti-comunismului despre epoca comunistă și cum l-a influențat perioada de detenție la Muzeul de Istorie al Brăilei; realizarea unui jurnal de impresii, expoziție de fotografii;
- activitatea „Stil de viață sănătos și echilibrat” – studierea și realizarea piramidei alimentației sănătoase, precum și a piramidei sportive; au fost realizate activități sportive, dar și o vizită la o ferma ecologică din zonă; a fost conceput un meniu sănătos și un videoclip cu tema „O zi în stil de viață sănătos”;
- activități de tipul „vânătoarea de comori” pe tema variate;
- activități artistice (a învăța să cânte la fluier, să confecționeze instrumente muzicale, să cânte cântece tradiționale specifice diferitelor naționalități, să interpreteze roluri);
- activitate de identificare de către elevi a unei situații problematice din școală și de dezvoltare a unui plan de intervenție ameliorativă; ex. lipsa unui loc de recreere pentru elevi în timpul pauzelor; crearea unei machete cu un loc de recreere în curtea școlii: foișor, bănci de lemn etc.; identificarea unor posibile surse de sprijin pentru realizarea planului;
- ateliere de bucătărie elevi și părinți;
- ateliere de învățare a gestionării furiei pentru a-i ajuta pe elevi să-și învingă emoțiile;
- organizarea de excursii tematice, cu rol de motivare a elevilor pentru învățarea relevantă pentru viața de zi cu zi;
- activități de promovare a lecturii în rândul elevilor; organizarea de contexte de spus povești între elevii din diferite clase, cu implicarea elevilor aflați în risc educațional;
- organizarea unor festivaluri de teatru pe teme cu relevanță pentru promovarea importanței educației.

- **organizarea unor activități de antreprenariat, orientare școlară și profesională, care au promovat importanța continuării studiilor;**

Exemple:

- organizarea de târguri de Crăciun/Paști, cu sprijinul unor economiști/corporații locale, copiii au pus bazele propriilor afaceri și au operat cu termeni și documentație specifice domeniului economic;
- activitate de creare și gestionare a unei mini-întreprinderi «DEFRI-Soap+» în echipe transnaționale: organizare pentru producție, prezentare afacere, lecții de chimie, ateliere de producție, vânzare etc.;
- activitatea „My future job” – elevii au colectat informații despre diferite profesii, au prezentat profesia ce o îndrăgesc, prin diferite mijloace creative; elevii au cercetat amănunțit profesia îndrăgită, în etapa de documentare folosind resurse IT, și au întocmit machete, planșe, schițe ca material ilustrativ;
- activitatea „Ocupații din domeniul construcțiilor” – elevii din clasele terminale au fost implicați, fiind solicitați să identifice profesii din domeniul construcțiilor, să creioneze profilul ocupațional al respectivei profesii, etape de parcurs, salarii, cât de căutată este pe piața muncii respectiva profesie;

- Job shadowing, lecții vizita la diverse organizații/companii etc.;
- activitatea "Minicompania S.I.C" de promovare a unui stil de viață sănătos prin componente ce țin de alimentație, factori de stres, igiena personală și cea a spațiului de lucru, toate acestea puse în practică într-o companie simulată.

- **organizarea unor activități la nivelul comunității**, pe tema sprijinului necesar pentru participarea școlară a copiilor sau a implicării elevilor în viața comunității;

Exemple:

- activități publice de diseminare a informațiilor privind trauma școlară, pe baza valorificării produselor din proiect (materiale suport: cartea „Lilly, Ben și Omid” și broșura „Trauma și școala”); la activitate au participat experți în psihologie, invitați din domeniul învățământului de masă și special, asistenți sociali, reprezentanți ai comunității locale, reprezentanți ai unor ONG-uri care au ca obiectiv recuperarea și integrarea persoanelor defavorizate;
- activitatea „Respect” – voluntariat într-un centru pentru bătrâni; elevii au pregătit materiale elaborate de ei, au spus povești, a discutat pe teme diferite, inclusiv pe tema rolului școlii în viața omului;
- organizarea de donații pentru familii/grupuri defavorizate/elevi în risc socio-economic etc.;
- activitate de investigație pe tema „Om bogat, om sărac” cu rol de surprindere a diferitelor moduri de viață și a impactului condițiilor socio-economice asupra participării la educație;
- realizarea unor interviuri cu refugiați/migranți/grupuri etnice etc. pe tema importanței educației, a participării la studii și a obstacolelor cu care se confruntă în integrarea socială, educațională și profesională; interviurile au fost realizate de elevi cu proprii părinți;
- realizarea unor interviuri cu reprezentanți ai unor minorități etnice, religioase pentru a înțelege mai bine barierele privind participarea la educație;
- campania Hai la școală! – campanie de participare la educație, prin filmulețe și clipuri video motivaționale; campania a fost adresată copiilor și părinților din mediile dezavantajate pentru a participa la educație, precum și organizațiilor pentru a sprijini comunitățile dezavantajate.

3.4. Impactul proiectelor Erasmus+; aspecte specifice privind reducerea părăsirii timpurii a școlii

Implementarea proiectelor în cadrul Programului Erasmus+ urmărește realizarea de efecte la nivelul organizațiilor implicate, al beneficiarilor, precum și al comunităților de apartenență a organizațiilor implicate. Schimbările produse ca urmare a implementării proiectelor este de dorit să fie vizibile și active chiar din perioada de implementare a proiectului, și, mai mult, să fie durabile și să producă noi schimbări pe termen lung, în acord cu prioritățile și obiectivele Programului Erasmus+.

Un aspect specific urmărit de ancheta realizată la nivelul beneficiarilor de proiecte Erasmus+ a fost investigarea opiniilor acestora cu privire la impactul pe care proiectele în care au fost implicați l-au avut la diferite niveluri, cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii. Nivelurile vizate au fost: nivelul organizațional, nivelul profesorilor, nivelul elevilor, precum și nivelul comunității în care este situată organizația implicată în proiect.

- **Impact la nivel organizațional**

Derularea proiectelor Erasmus+ vizează nu doar dezvoltarea unor competențe profesionale și/sau personale, ci și dezvoltarea competențelor organizaționale care pot facilita, sprijini derularea de noi proiecte în funcție de profilul organizațional și de nevoile grupurilor țintă cu care organizațiile lucrează. În cazul proiectelor de educație școlară orientate către prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii, principalele schimbări resimțite ar putea fi identificate la următoarele niveluri: capacitatea organizațională de identificare a riscului de părăsire timpurie a școlii; capacitatea de intervenție în caz de părăsire timpurie a școlii; capacitatea de dezvoltare de parteneriate cu instituții și organizații relevante care au activitate în domeniul educației/al sprijinirii grupurilor defavorizate; creșterea prestigiului școlii la nivelul comunității locale.

Toate aceste categorii de impact la nivel organizațional au fost considerate relevante de respondenți, însă, dacă includem în analiză amploarea impactului produs la nivel organizațional, apar câteva aspecte ce necesită a fi detaliate.

Tabel 3. Impactul proiectelor Erasmus+ la nivel organizațional

	Impact neseemnificativ	Impact puțin semnificativ	Impact semnificativ	Impact foarte semnificativ	Nu știu/nu am monitorizat aceste aspecte
Dezvoltarea capacității organizaționale de identificare, la nivelul elevilor, a riscului și cauzelor de părăsire timpurie a școlii	-	-	43,3%	55,0%	1,7%
Dezvoltarea capacității organizaționale de a implementa activități de prevenire a abandonului școlar	-	8,3%	31,7%	58,3%	1,7%
Dezvoltarea capacității organizaționale de a implementa activități de intervenție în cazurile de abandon școlar	-	15,0%	45,0%	36,7%	3,3%
Dezvoltarea de parteneriate transnaționale pe tema părăsirii timpurii a școlii	6,7%	15,0%	28,3%	46,7%	3,3%
Dezvoltarea de parteneriate la nivel local (cu diferite alte organizații) pe tema părăsirii timpurii a școlii	1,7%	11,7%	31,7%	51,7%	3,3%
Creșterea prestigiului școlii/organizației la nivelul comunității	1,7%	1,7%	15,0%	73,3%	8,3%

Dezvoltarea capacității organizaționale de **identificare a riscului și cauzelor părăsirii timpurii a școlii** este considerată ca fiind schimbarea cu efecte semnificative (și foarte semnificative) de cvasi-majoritatea respondenților (98%). Implementarea proiectelor în domeniul educației școlare, cu focalizare pe prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii, pare a avea efecte asupra dezvoltării unor competențe ale organizațiilor de identificare a elevilor în risc, de monitorizare a acestora și de lucru diferențiat în vederea menținerii lor în sistemul de educație pentru o perioadă mai amplă de timp. Dezvoltarea capacității de identificare a riscului și cauzelor părăsirii timpurii a școlii echivalează, pe de o parte, cu mai buna înțelegere a factorilor care contribuie la riscul de părăsire timpurie, iar pe de altă parte, cu acceptarea existenței acestui risc la nivelul elevilor din școală. Înțelegerea și acceptarea unei realități sunt principale atitudini pe care organizația școlară trebuie să le adopte pentru a putea construi strategii de intervenție adaptate nevoilor specifice ale profesorilor, respectiv nevoilor elevilor cu care aceștia lucrează.

Dezvoltarea capacității organizaționale de **a implementa activități de prevenire a abandonului școlar / de intervenție asupra situațiilor de risc** este considerată a fi o schimbare semnificativă produsă la nivelul organizațiilor care au implementat proiecte Erasmus+. Astfel, 90% dintre respondenți susțin realizarea acestei schimbări, observabilă atât la nivelul activităților organizate la nivelul școlii (care pot avea forme variate, de la campanii de sensibilizare la acțiuni de creștere a motivației și implicării elevilor în învățare), cât și la nivelul activităților organizate la nivel de clasă sau chiar individual cu elevii aflați în risc de abandon școlar.

Creșterea prestigiului școlii în comunitate este cea de-a treia categorie de impact la nivel organizațional, în ordinea importanței atribuite de respondenți (88% dintre respondenți consideră această categorie ca având impact semnificativ și foarte semnificativ la nivelul organizației). Derularea proiectelor a condus la creșterea vizibilității unităților de învățământ în comunitate, prin mijloacele și demersurile de promovare și diseminare a proiectelor. De asemenea, multe dintre proiectele chestionate au implicat actori relevanți de la nivelul comunității, fapt care a determinat o mai bună cunoaștere între actorii școlii și alți actori de la nivelul comunității, interacțiuni variate, descoperirea unor contexte și posibilități noi de colaborare, cu beneficii pentru toți cei implicați și pentru comunitatea locală în ansamblu. Afirmatia este susținută și de procentul ridicat al respondenților care afirmă că derularea proiectelor a avut efecte semnificative și asupra **dezvoltării de noi parteneriate la nivel local** (83%). Astfel, organizațiile aplicante și-au promovat activitățile derulate, și-au demonstrat eficiența în acțiunile întreprinse și, prin aceasta, și-au demonstrat capacitatea de acțiune în vederea prevenirii părăsirii timpurii a școlii și, implicit, și-au crescut capitalul de încredere primit din partea comunității locale.

- **Impactul la nivelul profesorilor**

La nivelul cadrelor didactice, efectele sunt variate și vizează, în principal, dezvoltarea competențelor profesionale. Analiza aprofundată a acestora evidențiază efectele activităților proiectelor Erasmus+ asupra unor dimensiuni specifice a dezvoltării profesionale, printre care amintim: dezvoltarea capacităților de adaptare a strategiilor didactice la profilul grupurilor de elevi cu care lucrează; dezvoltarea competențelor în specialitatea predată, pentru a face învățarea mai atractivă; dezvoltarea capacității de a promova și realiza un climat școlar incluziv, care încurajează și susține participarea școlară a elevilor aflați în situații de risc educațional.

Tabel 4. Impactul proiectelor Erasmus+ la nivelul profesorilor

	Impact neseemnificativ	Impact puțin semnificativ	Impact semnificativ	Impact foarte semnificativ	Nu știu/nu am monitorizat aceste aspecte
Dezvoltarea competențelor profesionale de specialitate legate de disciplina predată	-	5,0%	40,0%	51,7%	1,7%
Dezvoltarea competențelor didactice, de utilizare a unor strategii inovative de predare-învățare-evaluare, cu rol de promovare a incluziunii și a învățării eficiente	-	3,3%	23,3%	71,7%	1,7%
Dezvoltarea competențelor de lucru cu elevi cu dizabilități/cerințe educaționale specifice	-	18,3%	31,7%	41,7%	8,3%
Dezvoltarea abilităților de promovare a unui climat școlar incluziv pentru elevii aflați în risc de abandon școlar	1,7%	6,7%	36,7%	53,3%	1,7%
Ameliorarea comunicării cu părinții sau tutorii elevilor din grupurile dezavantajate	-	10,0%	40,0%	46,7%	3,3%
Îmbunătățirea colaborării cu alți actori relevanți/cheie (ex. consilierul școlar, asistentul social, mediatorul școlar etc.) pentru sprijinirea elevilor din grupuri vulnerabile	1,7%	6,7%	38,3%	48,3%	5,0%

Dezvoltarea competențelor profesionale de utilizare a unor strategii didactice inovatoare, cu rol de promovare a incluziunii și învățării eficiente constituie – în opinia a 95% dintre respondenți – principalul efect pe care proiectele Erasmus+ le-au avut asupra profesorilor din școlile beneficiare de astfel de proiecte. Fie că au participat la programe de formare, fie că au participat la schimburi de experiență, mobilități cu elevii sau realizarea de produse intelectuale, respondenții apreciază că profesorii au dezvoltat competențe utile pentru alegerea unor metode și mijloace de învățare adaptate nevoilor și posibilităților de învățare ale elevilor cu care lucrează. Profesorii declară impact semnificativ al utilizării unor strategii inovative asupra riscului de părăsire timpurie a școlii: „Implementarea metodelor non-formale în cadrul orelor de curs a avut drept rezultat concret creșterea progresivă a participării anumitor grupuri de elevi care nu se fac remarcați, în general, în timpul orelor de curs cu format tradițional. Astfel, rezultatele concrete sunt reprezentate în școala noastră de reducerea numărului de absențe cu 6% și reducerea abandonului școlar cu 3%. Rezultatele menționate sunt în creștere deoarece profesorii continuă să lucreze cu astfel de metode, iar exercițiul periodic al acestora atrage efecte pozitive pentru ambele părți, elevi și profesori deopotrivă” (profesor).

Dezvoltarea competențelor profesionale de specialitate legate de disciplina predată constituie o altă categorie de impact semnificativ, menționat de 92% dintre respondenți. Contexte de dezvoltare sunt similare celor care au facilitat și dezvoltarea competențelor didactice, iar la nivelul elevilor aceste competențe vor acționa convergent și simultan pentru a asigura o predare centrată pe elemente de noutate, actualitate, cu relevanță pentru experiențele de viață ale elevilor.

În acord cu cele două categorii de impact anterior menționate și care pot face activitatea de predare-învățare-evaluare mai atractivă, mai comprehensivă pentru elevi, respondenții au semnalat și o altă categorie de impact la nivelul profesorilor: **dezvoltarea capacității profesorilor de a promova un climat școlar incluziv**, care: încurajează participarea școlară a elevilor în risc și implicarea lor activă în învățare; sprijină dezvoltarea de competențe făcând apel la contexte familiare elevilor și planificând învățarea în acord cu nevoi, interese și posibilități de învățare ale acestora. Astfel, 90% dintre respondenți au declarat că proiectele Erasmus+ implementate în domeniul educației școlare, cu focalizare pe părăsirea timpurie a școlii, au adus schimbări semnificative și foarte semnificative asupra capacității profesorilor de a promova și susține un climat școlar incluziv, de sprijin pentru elevii aflați în risc de abandon școlar.

Corelat cu aspectul de impact anterior menționat este și **dezvoltarea competențelor de lucru cu elevi cu dizabilități/cerințe educaționale specifice** – un aspect important pentru peste 70% dintre respondenți. Acest aspect este prioritar în sistemul educațional românesc, în care realizarea unei incluziuni reale a acestei categorii de elevi în învățământul de masă necesită măsuri ample de sprijin (educațional, didactic, logistic, financiar etc.).

Alte categorii de impact la nivelul profesorilor au vizat: dezvoltarea de abilități de relaționare cu alți actori de la nivelul școlii cu care pot acționa în echipă pentru susținerea participării școlare a elevilor în risc de părăsire timpurie; dezvoltarea contextelor de colaborare cu familiile elevilor în risc, pentru ca împreună să acționeze convergent în vederea susținerii participării la educație și formare.

- **Impactul la nivelul populației școlare în ansamblu**

Proiectele propuse și implementate de școli sunt realizate în beneficiul elevilor, oricare ar fi activitățile derulate și rezultatele realizate. Proiectele care au ca scop prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii au urmărit să desfășoare activități adaptate nevoilor și intereselor elevilor, astfel încât să susțină motivarea pentru învățare și participarea școlară. De multe ori, activitățile derulate în acest sens au ieșit din cadrul obișnuit al clasei și al curriculumului formal. Semnificativ este faptul că prin aceste activități organizațiile aplicante au reușit să-i atragă pe elevii în risc de abandon și să-i apropie de spațiul școlii, de învățare. De altfel, rolul activităților nonformale în reducerea părăsirii timpurii a școlii a fost susținut de un ansamblu de cercetări în domeniul educațional, anterior amintite în studiul de față.

Tabel 5. Impactul proiectelor Erasmus+ la nivelul populației școlare în ansamblu

	Impact neseemnificativ	Impact puțin semnificativ	Impact semnificativ	Impact foarte semnificativ	Nu știu/nu am monitorizat aceste aspecte
Creșterea frecvenței școlare a elevilor	1,7%	10,0%	53,3%	30,0%	5,0%
Scăderea numărului de elevi care au abandonat școala	3,3%	10,0%	51,7%	28,3%	5,0%
Creșterea procentului elevilor înscriși la evaluările naționale (după caz, evaluarea națională EN VIII sau Bacalaureat)	5,0%	21,7%	35,0%	28,3%	10,0%
Ameliorarea rezultatelor elevilor la evaluările naționale	3,3%	26,7%	26,7%	33,3%	10,0%
Creșterea numărului de elevi care își continuă studiile după finalizarea clasei a VIII-a/după finalizarea liceului (după caz)	1,7%	25,0%	20,0%	41,7%	11,7%
Creșterea participării la activități extracurriculare/extrășcolare	1,7%	5,0%	20,0%	66,7%	6,7%

Creșterea participării la activitățile extrașcolare/extracurriculare constituie cea mai semnificativă dintre schimbările pe care proiectele Erasmus+ focalizate pe prevenirea părăsirii timpurii a școlii le-au avut asupra populației școlare. O pondere de 87% dintre respondenți susțin contribuția semnificativă a proiectelor derulate asupra implicării elevilor în activități extrașcolare/extracurriculare. Acest aspect trebuie analizat din dublă perspectivă. Pe de o parte, Programul Erasmus+ promovează în mod explicit educația nonformală, astfel încât toate proiectele includ astfel de activități. Pe de altă parte, datele de cercetare susțin importanța acestor activități pentru menținerea în sistem a elevilor în risc de părăsire timpurie, prin faptul că reprezintă contexte de învățare prin care elevii pot dobândi competențe ce ulterior pot fi valorificate în activitatea formală, prin care își pot valorifica aptitudini personale, își dezvoltă stima de sine, abilități socio-emoționale și abilități de viață urmărite prea puțin prin curriculumul formal.

Un alt element de impact asupra populației școlare în ansamblu este **creșterea frecvenței școlare a elevilor în risc de abandon**. O pondere de 83% dintre respondenți consideră ca fiind semnificative și foarte semnificative efectele pe care derularea proiectelor Erasmus+ le au asupra frecventării școlii. Analizarea activităților derulate prin proiectele cuprinse în investigație a evidențiat rolul acestor proiecte în a face învățarea mai atractivă, mai adaptată nevoilor și intereselor de cunoaștere ale elevilor. Ca urmare, crearea unui mediu de învățare centrat pe elev a condus, cel mai probabil, la susținerea motivației pentru învățare și la creșterea frecvenței școlare.

Corelat cu aspectul anterior, un alt element de impact a fost **scăderea numărului elevilor care abandonează școala**, menționat de 80% dintre respondenți. Reducerea ratei abandonului școlar este un indicator direct relevant pentru eficiența unui proiect centrat pe reducerea părăsirii timpurii a școlii.

Alte efecte ale proiectelor au fost măsurate prin ameliorarea rezultatelor elevilor la evaluările naționale (evaluarea națională la final de clasa a VIII-a, examenul de Bacalaureat), precum și prin creșterea numărului de elevi care și-au continuat studiile după finalizarea clasei a VIII-a/după finalizarea liceului. Alături de aspectul anterior menționat, aceste efecte sunt în fapt indicatori cantitativi ai măsurii în care proiectele au contribuit la reducerea părăsirii timpurii a școlii.

- **Impactul la nivelul elevilor în risc de abandon școlar**

Organizațiile aplicante au fost invitate să identifice o serie de efecte specifice pe care proiectele le-au produs la nivelul elevilor în risc de abandon școlar. Aspectele menționate au vizat schimbări pe care contextele de învățare create prin proiecte le-au produs la nivelul cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și motivației acestei categorii de elevi.

Tabel 6. Impactul proiectelor Erasmus+ la nivelul elevilor aflați în risc de abandon școlar

	Impact neseemnificativ	Impact puțin semnificativ	Impact semnificativ	Impact foarte semnificativ	Nu știu/nu am monitorizat aceste aspecte
Creșterea motivației pentru învățare și a participării active în activitățile din clasă	1,7%	8,3%	41,7%	46,7%	1,7%
Dezvoltarea competențelor legate de diferite domenii/discipline de studiu	1,7%	6,7%	45,0%	43,3%	3,3%
Dezvoltarea de tehnici de învățare mai eficientă	0,0%	15,0%	48,3%	33,3%	3,3%
Dezvoltarea competențelor de socializare, relaționare și muncă în echipă	0,0%	6,7%	30,0%	61,7%	1,7%
Creșterea nivelului de cooperare și comunicare interculturală/interetnică	0,0%	6,7%	30,0%	58,3%	3,3%
Dezvoltarea stimei de sine	0,0%	3,3%	25,0%	70,0%	1,7%

În acord cu declarațiile respondenților, principalul efect al proiectelor la nivelul elevilor în risc de abandon a fost **creșterea stimei de sine** a acestei categorii de elevi (95% dintre respondenți). Situația de risc de părăsire timpurie a școlii se constituie adesea într-o evaluare critică, într-o etichetare care se asociază cu o imagine de sine negativă, cu lipsa încrederii în sine și cu inserția dificilă în grupul de covârșnici. Ca urmare, este explicabil de ce creșterea stimei de sine a constituit impactul cel mai frecvent menționat de proiectele care au vizat elevii aflați în risc educațional. Ca urmare, se poate concluziona că prin activități adaptate nevoilor și intereselor acestor elevi, uneori prin activități de discriminare pozitivă, elevii în risc pot fi valorizați pozitiv la nivelul grupului.

Dezvoltarea competențelor de socializare, relaționare și muncă în echipă reprezintă un alt efect al proiectelor Erasmus+ la nivelul elevilor în risc de abandon școlar (92%). Proiectele de educație școlară focalizate pe părăsire timpurie a școlii propune activități variate pentru acest grup specific în care elevii în risc sunt sprijiniți să participe la activități (didactice, extrașcolare/extracurriculare). Toate acestea presupun interacțiune, comunicare, socializare, cooperare cu alți elevi din școală, cu profesori, cu alți actori relevanți.

Nu în ultimul rând, proiectele Erasmus+ au constituit contexte de **dezvoltare a cooperării și comunicării interculturale și interetnice** – abilități importante pentru reducerea riscului de părăsire timpurie la elevii aparținând diferitelor minorități culturale, etnice, religioase.

- **Impactul la nivelul comunității locale**

Dincolo de efectele înregistrate la nivelul organizațiilor și al actorilor educaționali, proiectele Erasmus+ focalizate pe prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii au avut efecte și la nivelul comunităților locale. Aspecte relevante în acest sens au fost: implicarea autorităților publice în viața școlii, prin contribuții și sprijin pentru derularea unor activități de calitate în școală; implicarea părinților în activități derulate de școală.

4. Concluzii

- Organizațiile din mediul rural sunt din ce în ce mai prezente în rândul inițiatorilor de proiecte Erasmus+ dedicate prevenirii părăsirii timpurii a școlii. Pe de o parte, se pare că proiectele KA1 au ajuns la beneficiarii vizați cu prioritate de derularea Programului Erasmus+ în România. Pe de altă parte, datele evidențiază ameliorarea abilităților școlilor din rural/a ONG-urilor care lucrează cu școlile din rural de a scrie și a implementa proiecte care să răspundă nevoilor educaționale ale elevilor lor.
- Majoritatea organizațiilor aplicante lucrează în mod curent cu **grupuri defavorizate de elevi**. Cele mai frecvente situații sunt școlile care au copii ce provin din familii dezavantajate socio-economic, din mediul rural sau cu părinți plecați la muncă în străinătate. Ca urmare, se pare că problema reducerii părăsirii timpurii a școlii este prioritate pentru aceste școli. Acestea sunt grupuri în risc care au fost și sunt vizate și de alte programe de finanțare, iar orientarea cu prioritate către acestea este așteptată și confirmată prin proiectele finanțate prin Programul Erasmus+.
- Principalele **nevoi** care au stat la baza derulării proiectele Erasmus+ cu relevanță pentru problematica părăsirii timpurii a școlii au fost: rezultatele slabe ale elevilor la evaluările naționale; frecvența școlară redusă; înregistrarea de cazuri frecvente de abandon școlar; implicarea redusă a elevilor în la activități extrașcolare. Alte răspunsuri au subliniat scăderea amplă a încrederii acestor elevi în școală ca factor al inserției sociale și profesionale de succes. Astfel, se poate afirma că aceste situații creionează un anume profil al elevului aflat în risc de părăsire timpurie a școlii. De asemenea, organizațiile aplicante au semnalat lipsa competențelor profesorilor de a semnala de timpuriu situațiile de abandon a școlii, precum și lipsa abilităților și a instrumentelor de a interveni pentru prevenirea acestui fenomen.
- Proiectele care au selectat „reducerea părăsirii timpurii a școlii” ca prioritate au urmărit și obiective specifice centrate pe acest aspect. La nivelul elevilor, accentul a fost pus pe dezvoltarea de atitudini și motivații pozitive față de învățare și față de continuarea studiilor. La nivelul cadrelor didactice, proiectele au vizat cu prioritate dezvoltarea abilităților de a utiliza strategii didactice variate, inovative, motivante, incluzive. La nivelul organizațiilor, proiectele au avut ca scop prioritar dezvoltarea capacității organizaționale de a preveni, a identifica, a manageria și a rezolva situațiile de risc de părăsire timpurie a școlii.

- Principalele categorii de **activități** derulate în proiectele chestionate au fost: mobilități ale profesorilor organizate în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru dobândirea unor competențe de prevenire și combatere a abandonului școlar/a părăsirii timpurii a școlii; mobilități ale elevilor organizate în alte țări, pentru cunoașterea altor sisteme de învățământ și pentru creșterea motivației de participare școlară; realizarea unor resurse (ghiduri, kituri etc.), în format print sau online, destinate profesorilor sau elevilor, cu potențial impact asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii; organizarea de activități extracurriculare cu rol de atragere a elevilor către școală. dezvoltarea unor platforme online de învățare (pentru profesori, pentru elevi); elaborarea unor programe de formare pentru profesori.
- Exemple concrete de activități oferite de organizațiile aplicante evidențiază valoarea adăugată adusă de proiectele Erasmus+ prin:
  - diversificarea contextelor de învățare oferite elevilor (majoritatea, ca activități extracurriculare, dar în corelație directă cu formarea de competențe pe care le promovează și noul curriculum școlar românesc);
  - familiarizarea cu metode didactice inovative, centrate cu prioritate pe învățarea experiențială, bazată pe practică și pe învățarea în grup;
  - implicarea în activități a unor categorii variate de actori, alături de elevi și profesori;
  - schimburile de practici și experiență, facilitate de mobilitățile internaționale; acest aspect este explicabil și prin aceea că în sistemul de învățământ românesc nu sunt suficient de promovate și valorificate astfel de contexte în care profesorii să facă schimb de bune practici, să împărtășească experiențe, să reflecteze critic asupra propriei activități didactice și să găsească împreună cu alți profesori soluții ameliorative.
- Principalele categorii de **impact** al proiectelor Erasmus+ au identificat, în proporții relativ asemănătoare, următoarele efecte:
  - la nivelul organizației: dezvoltarea capacității organizaționale de identificare, la nivelul elevilor, a riscului și cauzelor de părăsire timpurie a școlii; dezvoltarea capacității organizaționale de a implementa activități de prevenire a abandonului școlar și de intervenție în aceste cazuri; creșterea prestigiului școlii/organizației la nivelul comunității;
  - la nivelul profesorilor: dezvoltarea competențelor didactice, de utilizare a unor strategii inovative de predare-învățare-evaluare, cu rol de promovare a incluziunii și a învățării eficiente; dezvoltarea capacității profesorilor de a promova un climat școlar incluziv îmbunătățirea colaborării cu alți actori relevanți/cheie (ex. consilierul școlar, asistentul social, mediatorul școlar etc.) pentru sprijinirea elevilor din grupuri vulnerabile; ameliorarea comunicării cu părinții;

- la nivelul populației școlare în ansamblu: creșterea participării la activități extracurriculare/extrașcolare; creșterea frecvenței școlare; reducerea situațiilor de abandon școlar de parcurs; creșterea numărului de elevi care își continuă studiile; ameliorarea rezultatelor elevilor la evaluările naționale;
- la nivelul elevilor aflați în risc de abandon școlar: dezvoltarea stimei de sine; dezvoltarea competențelor de socializare, relaționare și muncă în echipă; creșterea nivelului de cooperare și comunicare interculturală/interetnică;
- la nivelul comunității: motivarea autorităților publice locale de susținere a școlii și de implicare în viața școlii.

5. Recomandări

- promovarea unor sisteme de **sprijin** pentru a iniția și derula proiecte Erasmus + în zone dezavantajate, cu prioritate pentru școlile/organizațiile care lucrează cu copii cu risc de părăsire timpurie a școlii;
- intensificarea evenimentelor de **informare** cu privire la programul Erasmus+ și la oportunitățile oferite pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii – cu scopul implicării unor categorii cât mai variate de potențiali aplicanți, școli și alte organizații locale deopotrivă, cu preocupări și atribuții directe în domeniul părăsirii timpurii a școlii;
- promovarea, la nivelul organizațiilor școlare aplicante, a recomandării de a realiza **parteneriate locale** cu instituții, centre de cercetare cu competențe în domeniul/tematica proiectului sau în domeniul prevenirii părăsirii timpurii a școlii – cu rol de sprijin pentru implementarea unor activități complexe și relevante pentru problematica dată, cât și de continuare ulterioară a inițiativelor, de replicare în alte contexte, de promovare în cadrul rețelelor profesionale direct interesate;
- implementarea unor mecanisme de sprijin pentru organizațiile aplicante (inclusiv în cadrul sesiunilor de informare/formare locale), care să le ajute în **identificarea nevoilor** specifice grupurilor de elevi aflați în risc de abandon școlar, a factorilor care pot duce la părăsirea timpurie a școlii/a factorilor care pot avea efecte asupra creșterii participării școlare și a modalităților eficiente de prevenție/ameliorare – ca fundamentare a proiectării activităților propuse în proiectele Erasmus+;
- includerea în rândul elevilor în risc educațional, a unor **categorii specifice contextului românesc** (ex. copiii rămași singuri acasă, cu părinți plecați la muncă în străinătate);
- elaborarea unor **publicații/ghiduri cu exemple de bune practici** în domeniul reducerii părăsirii timpurii a școlii, elaborate cu sprijinul organizațiilor care au derulat deja proiecte ce au avut această prioritate – pentru a sprijini viitorii aplicanți să propună activități cât mai relevante pentru acest domeniu;
- promovarea, în rândul potențialilor beneficiari, a recomandării de a planifica activități specifice de **transfer/experimentare la clasă** a celor învățate în cadrul mobilităților Erasmus+; includerea, în evaluarea proiectelor, a unor astfel de criterii;
- identificarea, în cadrul proiectelor, a unor **modalități de diseminare** a rezultatelor în cadrul unor rețele de actori direct implicați în susținerea participării școlare, la nivel școlar și comunitar; astfel, ar putea fi creată o (sub)structură/un Observator cu atribuții de gestionarea tuturor actorilor și experiențelor lor în legătură cu părăsirea timpurie a școlii.

- propunerea unui set de **indicatori cantitativi și calitativi** de măsurare a impactului proiectelor Erasmus+ asupra reducerii părăsirii timpurii a școlii, pe care să îi urmărească orice proiect care își propune intervenții ameliorative în acest domeniu;
- realizarea de **evaluări a impactului pe termen lung** al proiectelor Erasmus+ din perspectiva părăsirii timpurii a școlii; rezultatele unor astfel de studii ar putea fi valorificate pentru documentarea, justificarea unor politici educaționale relevante pentru părăsirea timpurie a școlii;
- dezvoltarea unei **rețele** de actori/beneficiari ai proiectelor Erasmus+, care să poată fi accesată de cei care doresc să deruleze proiecte cu tematici similare; astfel, expertiza beneficiarilor nu ar rămâne activă doar la nivelul comunității de apartenență a beneficiarilor, ci ar putea fi accesată și valorificată în contexte variate și care nu au fost vizate de proiectele anterioare.

6. Studii de caz: proiecte exemple de bune practici

Titlul proiect: *Feed4Saving*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. proiect: 2016-1-RO01-KA201-024552

Organizația aplicantă: Colegiul Economic "Pintea Viteazul" Cavnic, județul Maramureș

Relevanța proiectului pentru PTS:

Proiectul a implicat opt unități de învățământ din România, Italia, Portugalia, Spania, Franța, Turcia și Grecia.

Obiectivele proiectului s-au centrat pe aspecte direct relevante pentru problematica PTS, precum: îmbunătățirea performanțelor școlare ale elevilor, cu centrare pe dezvoltarea de abilități practice în domenii specifice curriculumului școlar; promovarea motivației pentru învățare și a participării școlare prin implementarea unor metodologii de învățare atractive; reducerea gradului de absenteism; îmbunătățirea abilităților cadrelor didactice de a utiliza strategii specifice de intervenție în situațiile de risc de abandon școlar timpuriu

Grupul țintă al proiectului a cuprins aproximativ 400 de elevi de liceu (13-19 ani) din unitățile de învățământ partenere. În cadrul proiectului au fost organizate trei mobilități transnaționale, care au constituit: pentru profesori – schimburi de practici privind metode didactice, dar și metode de prevenție și de intervenție în situații de abandon școlar (ex. programul Pygmalion din Spania); pentru elevi – lucrul în grupuri interculturale, schimburi de idei și experiențe de învățare inovatoare. Activitățile din proiect au condus la dezvoltarea a două rezultate care pot susține intervenții ale organizațiilor școlare pentru reducerea PTS:

- o colecție de resurse de învățare "Boost your class!", care cuprinde 50 de exemple de activități ce utilizează metode de lucru nonformale, pe teme precum: dezvoltarea personală, abilități de comunicare, teambuilding, dezvoltarea empatiei și toleranței;
- un kit pedagogic "Predarea prin laboratoare", care cuprinde planuri de lecții, materiale și resurse pedagogice, organizate pe patru module: laboratorul de limbi străine (cu rol de a sprijini profesorii pentru a dezvolta abilitățile lingvistice ale elevilor); laboratorul de matematică; laboratorul de artă (arta "convivium"); laboratorul de gătit.

Rezultatele realizate au pus accent pe: învățarea aplicată; abordarea transdisciplinară a subiectelor propuse elevilor, care valorifică ceea ce aceștia au învățat prin curriculumul formal, dar aduc și elemente complementare, metodologii variate, specifice domeniului nonformal, care promovează învățarea centrată pe elev. Materiale produse în proiect au fost pilotate la nivelul fiecărei școli, iar rezultatele au fost valorificate în forma finală a produselor.

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte cu relevanță pentru problematica PTS au fost următoarele:

- la nivelul elevilor: conștientizarea importanței participării școlare pentru succesul în plan personal și profesional; reducerea numărului de absențe; creșterea motivației pentru învățare și îmbunătățirea abilităților de învățare prin implicarea în contexte variate; îmbunătățirea competențelor de specialitate;
- la nivelul profesorilor: diversificarea metodelor de predare, a materialelor didactice și utilizarea noilor tehnologii (ex. Geogebra, Calameo, Movie Maker), cu scopul de a face învățarea mai atractivă; implementarea de strategii practicate de alte țări pentru a preveni PTS;
- la nivelul organizațiilor școlare: ameliorarea abilităților de management în situațiile de risc de PTS; integrarea rezultatelor proiectului în curriculumul formal al școlilor participante; promovarea la nivelul școlii a activităților transcureculare.

Alte detalii despre proiect: site-ul proiectului www.feed4saving.com; platforma eTwinning <https://live.etwinning.net/projects/project/169688>.

Titlul proiect: *Nonformal activities for inclusive groups of students*

Ațiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Innovation

Nr. proiect: 2016-1-RO01-KA201-024566

Organizația applicantă: Scoala Gimnaziala Speciala Sf. Nicolae București

Relevanța proiectului pentru PTS:

Proiectul a fost dezvoltat de cinci școli și un ONG din Romania, Portugalia, Ungaria, Estonia, Turcia și Norvegia.

Din perspectiva promovării reducerii PTS, obiectivele proiectului s-au centrat cu prioritate pe promovarea educației incluzive și a participării la educație a elevilor cu nevi speciale, prin: dezvoltarea competențelor cadrelor didactice de utilizare a activităților nonformale și a abordărilor incluzive în lucrul cu elevi cu nevoi speciale; dezvoltarea unor resurse de bune practici cu activități nonformale incluzive; aplicarea unor strategii inovatoare de activități nonformale.

În cadrul proiectului au fost organizate mobilități internaționale pentru profesori, în care aceștia au învățat cum să organizeze și să implementeze activități nonformale/extracurriculare cu caracter incluziv. În cadrul mobilităților pentru elevi, aceștia au învățat și experimentat diferite jocuri și activități comune, în care s-au implicat fără nicio diferențiere de dizabilitate.

În cadrul proiectului a fost dezvoltat cu curs de formare pentru profesori pe tema tehnicilor de educație incluzivă/lucrul cu copii cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale, precum și un ghid cu exemple de bune practici.

În același timp, fiecare partener a implementat activități nonformale locale care au fost adaptate diferitelor categorii de elevi cu care aceștia lucrează: activități didactice, concursuri speciale, alte tipuri de activități nonformale (852 de activități locale).

În termeni de impact al proiectului, pot fi menționate următoarele aspecte:

- elevii participanți și-au dezvoltat un ansamblu de abilități de socializare, comunicare, colaborare care pot compensa funcționarea mai scăzută a altor abilități (diferențiat în funcție de gradul de dizabilitate/risc educațional);
- dezvoltarea unui climat incluziv la nivelul școlilor partenere, cu un grad mai mare de empatie și deschidere din partea elevilor fără dizabilități;
- dezvoltarea abilităților profesorilor care lucrează cu categorii speciale de elevi aflați în risc educațional, atât în plan didactic, cât și al promovării incluziunii și al managementului grupului, al abordărilor transcurriculare și personalizate;
- promovarea învățării diferențiate la nivelul școlii, ținând cont de caracteristicile tuturor elevilor:

Alte detalii despre proiect: site-ul proiectului <http://non4mal4all.com/>.

Titlul proiectului: *FEEL - Finding Emotions and Equality with Literature*

Acțiune: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. Proiect: 2014-1-Fl01-KA201-000773

Organizația aplicantă: Kajaanintullin koulu, Finlanda

Organizația parteneră din România: Școala Gimnazială Specială nr. 10, București

Proiectul a implicat unități de învățământ special din România, Polonia, Turcia și Finlanda.

Obiectivele proiectului au vizat aspecte precum: dezvoltarea abilităților de citire și a motivației pentru a citi la elevilor din învățământul special; promovarea unor strategii de dezvoltare socio-emoțională; îmbunătățirea abilităților cadrelor didactice de a utiliza strategii specifice de intervenție în situațiile de risc de abandon școlar timpuriu.

Grupul țintă al proiectului a cuprins elevi cu handicap din școli speciale, copiii, adolescenții și adulții tineri care suferă de diferite boli mentale și elevii care sunt tratați într-un spital.

În cadrul proiectului au fost organizate mai multe activități bazate pe două abordări: prima a avut în vedere dezvoltarea unor abilități socio-emoționale (prin folosirea unor seturi de carduri BEAR). A doua abordare a avut drept scop dezvoltarea interesului pentru lectură și a abilităților de lectură la nivelul grupului țintă.

Prin intermediul proiectului a fost promovată abordare incluzivă, iar elevii: și-au exprimat emoțiile, și-au aprofundat sentimentele și și-au dezvoltat conștiința de sine și identitatea proprie. Literatura a constituit, de asemenea, un instrument de creștere a sensibilității culturale prin alegerea poveștilor naționale ale țărilor partenere, cât și prin întâlnirile și vizitele desfășurate între profesori în favoarea conștientizării interculturale, pe de altă parte.

Rezultatele realizate au pus accent pe creșterea competențelor lingvistice și TIC ale elevilor și ale profesorilor, cât și pe utilizarea tehnologiei și a diferitelor abordări didactice în practica educațională (utilizarea cardurilor BEAR; formularea de evaluări centrate pe valorizarea pozitivă a emoțiilor și a sentimentelor).

Dintre elementele de impact, cele mai importante cu relevanță pentru problematica PTS au fost următoarele:

- la nivelul elevilor: conștientizarea rolul lecturii; promovarea incluziunii și a egalității de șanse prin crearea unui sentiment de apartenență la grup;
- la nivelul profesorilor: diversificarea metodelor de predare, a materialelor didactice și utilizării noilor tehnologii, cu scopul de a face învățarea mai atractivă; promovarea contextelor de învățare practică;
- la nivelul organizațiilor școlare: desfășurarea unor evenimente comune de formare a profesorilor, dezvoltarea competențelor manageriale în spiritul incluziunii.

Titlul proiectului: *The Lakes in our lives*

Acțiune: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. Proiect: 2014-1-ISO1-KA201-000162

Organizația aplicantă: Menntaskólinn á Egilsstöðum Islanda

Organizația parteneră din România: Liceul tehnologic Aurel Vlaicu Cluj

Proiectul a implicat șase unități de învățământ din Islanda, Republica Cehă, România, Polonia, Suedia și Turcia.

Obiectivele proiectului au vizat promovarea interesului elevilor pentru știință – un domeniu mai puțin valorizat de elevii aflați în risc de părăsire timpurie a școlii – prin diferite activități desfășurate care să evidențieze aplicabilitatea acestora în situații reale. Fiecare întâlnire de proiect a fost dedicată unei teme specifice și a oferit oportunități de schimb de experiențe didactice și de implicare a elevilor care sunt în risc de a părăsi școala.

Grupul țintă al proiectului a cuprins cu prioritate elevi care sunt expuși riscului de a părăsi școala (cu obstacole sociale, economice sau provocări de învățare) și părinții acestora.

În cadrul proiectului au fost organizate mai multe activități pe teme precum: dicționar online pe teme de știință; materiale informative despre teme precum: lacurile, flora și fauna specifică, rolul apei; sport și agrement în jurul lacurilor; comportamente ecologice etc.; set de lecții online pentru științe; videoclipuri didactice.

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte cu relevanță pentru problematica PTS au fost următoarele:

- la nivelul elevilor: îmbunătățirea motivației elevilor de a învăța, promovarea importanței protecției mediului, creșterea sentimentului de cetățenie; ameliorarea rezultatelor de învățare cu relevanță pentru domeniul științelor;
- la nivelul profesorilor: noi metode de predare a științelor, de abordare integrată a unor domenii de cunoaștere; dezvoltarea de noi abilități în utilizarea diferitelor instrumente TIC, atât din punct de vedere tehnic, cât și din punct de vedere pedagogic.
- la nivelul părinților: creșterea nivelului de implicare în viața școlii;
- la nivelul organizațiilor: crearea unui mediu de învățare eficient, centrate pe nevoile de cunoaștere ale elevilor, pe relevanța pentru specificul local.

Alte detalii despre proiect: site-ul proiectului <https://slideplayer.com/slide/7785408/>

Titlul proiectului: *Creativity know no borders*

Acțiune: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. Proiect: 2014-1-PL01-KA201-002875

Organizația aplicantă: Liceum Ogólnokształcące im. Polonia

Organizația parteneră din România: Liceul Tehnologic nr. 1 Câmpulung Moldovenesc

Proiectul a implicat zece unități de învățământ din Belgia, Finlanda, Italia, Slovacia, Lituania, România, Polonia, Spania și Turcia.

Obiectivul proiectului a fost promovarea învățării în rândul elevilor prin forme variate de artă, cum ar fi: dansul, cântecele, poezia, teatrul, filmul, fotografia și artele vizuale.

Grupul țintă al proiectului a cuprins elevi din învățământul preuniversitar. Proiectul a fost centrat pe elevi care au rezultate slabe la școală sau elevi marginalizați în cadrul școlii și/sau a comunității, oferindu-le șansa de a se simți importanți și valorizați.

În cadrul proiectului au fost organizate mai multe categorii de activități: ateliere de lucru, grupuri de lucru, concursuri, expoziții, colaborarea cu alte instituții sau școli din alte localități, cu centre de cultură, cu școli de muzică, cinematografe, cu teatre de amatori, coruri, cu grupuri de dans, cu trupe muzicale, cu case de copii, cu case de bătrâni și altele. Activitățile cu elevii au fost realizate și în muzee, galerii de artă, alte instituții culturale.

Rezultatele obținute au fost: piesă de teatru, carte de poezie, film didactic, activități artistice ale elevilor, producție manuală de costume de teatru din materiale reciclate, film și album foto prezentând localitățile natale ale elevilor din perspectiva personală, set de descrieri audio ale celebrelor picturi ale țărilor partenere, set de planuri pentru activități de învățare ce pot fi realizate în muzee, galerii de artă, teatre, cinematografe sau alte instituții culturale.

Principalul beneficiu pentru elevi a constat în faptul că aceștia au lucrat în variate contexte ce au promovat creativitatea, lucrul împreună, sensibilizarea la cultură și gustul pentru frumos. De asemenea, contextele de lucru create de proiect au promovat valorizarea fiecărui elevi, cu aptitudinile, talentele și interesele proprii, fără competiție și prin cooperare și lucru în comun.

Alte detalii despre proiect: site-ul proiectului <http://creativityknowsnoborders.eu/>.

Titlul proiectului: *Discovering Europe*

Acțiune: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. Proiect: 2014-1-PL01-KA201-002907

Organizația aplicantă: Szkola Podstawowa Nr. 2 Polonia

Organizația parteneră din România: Școala Gimnazială „Alexandru Vaida Vodă” Cluj-Napoca

Proiectul a implicat opt unități de învățământ din Slovenia, Grecia, Spania, Olanda, România, Marea Britanie, Germania și Italia

Obiectivele proiectului au fost: promovarea valorilor europene la nivelul comunităților educaționale; dezvoltarea de noi mijloace pentru cultivarea și încurajarea motivației de a învăța, a curiozității și creativității elevilor.

Grupul țintă al proiectului a cuprins elevi din școli primare și din ciclul secundar inferior, cu motivație redusă pentru învățare și rezultate școlare slabe.

În cadrul proiectului au fost organizate mai multe activități care s-au bazat pe metode inovatoare de „WebQuest”. Acestea au vizat subiecte din domenii precum geografie, mediul natural, istorie, cultura țărilor europene. Site-ul care conține WebQuest-ul (în limba engleză) a fost creat în colaborare cu cadrele didactice din școlile partenere. Profesorii au oferit elevilor surse de informare pe tema WebQuest-ului, în limba țării respective. Elevii din fiecare școală au lucrat în echipă, au colectat, au selectat și au organizat informațiile și au creat materiale de studiu. În fiecare școală în timpul unui eveniment special, elevii au prezentat rezultatele muncii lor altor echipe și au împărtășit cunoștințele dobândite. Ulterior, în fiecare școală elevii au participat la un concurs pe tema acoperită de WebQuest. Rezultatele obținute pot fi împărțite în trei seturi de activități distincte: *Teach and Learn* (Predă și învață!) – activități desfășurate virtual (E-Twinning) și prin prezentări, expoziții de proiecte; *Connect and Play* (Conectează-te și joacă-te!) – activități desfășurate strict virtual (E-Twinning); *Collaboration and Communication* (Colaborare și comunicare) – activități desfășurate în timpul mobilităților.

Principalul beneficiu a fost acela că s-a pus accentul pe folosirea metodelor interactive de predare și pe stimularea lucrului în echipe, prin utilizarea unor metode precum Webquest, PBL (Project-Based Learning), peer-learning (învățarea de la colegi/elevi de aceeași vârstă din alte țări), learning-by teaching (învățarea prin predare).

Alte detalii despre proiect: site-ul proiectului

<http://discoveringeuropeavidavoevod.weebly.com/informa538ii-generale.html>

Titlul proiect: *Once upon an Erasmus Tale (Traditional Arts and Languages across Europe) – T.A.L.E.*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. proiect: 2014-1-UK01-KA201-000229_6

Organizația parteneră din România: Școala Gimnazială Lunca, Pașcani

Relevanța proiectului pentru PTS:

Proiectul T.A.L.E a implicat opt unități de învățământ din Marea Britanie, Franța, Suedia, Finlanda, Polonia, Olanda, Spania, România; proiectul s-a concentrat pe importanța povestirilor tradiționale, limbă și cultură într-o Europă modernă.

Obiectivele proiectului au vizat aspecte relevante pentru problematica PTS: diminuarea decalajului în învățare între elevi și împiedicarea părăsirii sistemului de educație la o vârstă fragedă; valorificarea aptitudinilor grafice și artistice în educația timpurie și îngrijirea copiilor; dezvoltarea abilităților artistice la elevi proveniți din culturi variate, ca urmare a interacțiunii dintre aceștia; promovarea învățării paneuropene.

Grupul țintă al proiectului a cuprins 13 profesori care au participat la activități de învățare. În cadrul proiectului au fost organizate mobilități transnaționale pentru profesori. Activitățile derulate au vizat: schimburi de bune practici pentru profesori privind metode didactice, care implică arta în învățare și valorificarea tradițiilor/produselor tradiționale; interacțiunea cu profesori proveniți din alte spații culturale, învățare inovatoare.

Activitățile din proiect au fost variate și au constat în: pregătirea unei piese de teatru cu contribuția unor actori locali; organizarea a două ateliere cu artiști locali; organizarea de activități integrate; realizarea de activități didactice demonstrative, activități extrașcolare/extracurriculare la muzee. Activitățile din proiect au fost centrate pe documentare, dar și realizare de produse: 9 expoziții, 13 activități de documentare, revista „Învățare prin artă” pentru care au fost editate 9 numere de-a lungul implementării proiectului. De asemenea, au fost realizate: un dicționar cu cuvinte utilizate în mod frecvent pentru comunicarea dintre parteneri, o broșură comună cu prezentarea proiectului, un spectacol de teatru.

Ca elemente de impact, cele mai importante aspecte cu relevanță pentru problematica PTSa fost:

- la nivelul actorilor școlii: crearea unui ethos internațional de învățare, în cadrul fiecărei școli; cultivarea și promovarea unei atitudini pozitive față de învățarea pe tot parcursul vieții în Europa; scăderea numărului absențelor; creșterea numărului copiilor care frecventează grădinița;
- la nivel organizațional: fiecare școală a fost recunoscută ca școală internațională la nivelul comunității locale; fiecare școală a fost văzută ca un exemplu remarcabil pentru modul în care un proiect european poate inspira învățarea pe tot parcursul vieții pentru toți participanții de la nivel regional și național;
- la nivelul comunității: creșterea încrederii părinților în școală; creșterea interesului părinților pentru școală și activitățile derulate (existența unui parteneriat real școală-familie).

Alte detalii despre proiect: site-ul școlii <http://scoalagimnazialaluncapascani.ro/>, respectiv platforma eTwinning <https://twinspace.etwinning.net/2826/home>.

Titlul proiect: *L'école maternelle, levier pour l'éducation future de l'enfant*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. proiect: 2015-1-BE01-KA219-013219_7

Organizația aplicantă: Ecole Communale de Seneffe

Organizația parteneră din România: Școala Gimnazială „Vladimir Streinu”

Relevanța proiectului pentru PTS:

Scopul principal al proiectului vizează realizarea unei legături strânse cu școala, astfel încât aceasta să fie o pârghie în dezvoltarea copilului. Obiectivele proiectului s-au centrat pe aspecte relevante pentru problematica PTS, precum: inițierea de acțiuni care să ofere șanse mai mari de dezvoltare copiilor proveniți din familii sărace, indiferent dacă sunt de origine străină sau nu; facilitarea accesului la educație preșcolară de calitate prin consolidarea formării cadrelor didactice, maximizarea competențelor lingvistice ale copiilor, consolidarea colaborării cu părinții.

În cadrul proiectului au fost organizate mobilități transnaționale, care au constituit: pentru profesori – schimburi de practici privind metode didactice care să susțină participarea copiilor la educație (preșcolară); pentru părinți – activități de consolidare a relației familie-școală.

Activitățile din proiect au condus la dezvoltarea de rezultate care pot susține intervenții ale organizațiilor școlare pentru reducerea PTS:

- ateliere care au facilitat comunicarea între participanți (grupul țintă vizat de proiect)
- realizarea de activități diverse cu părinți și copii pentru a preveni și combate părăsirea timpurie a educației;
- derularea unui curs de educație parentală (15 absolvenți);
- organizarea de întâlniri/reuniuni profesionale;
- realizarea de materiale promoționale.

Principalele rezultate ale proiectului au pus accent pe: învățarea aplicată; implicarea părinților în activități de învățare; realizarea de materiale și acțiuni de promovare, astfel încât să fie încurajate demersuri similare în alte contexte. Au fost organizate reuniuni profesionale, în vederea promovării rezultatelor proiectului.

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte relevante pentru problematica PTS sunt:

- la nivel organizațional: dezvoltarea unei rețele profesionale, cu scop comun de consolidare a relației familie-școală la nivel preșcolar, în special pentru familii sărace; dezvoltarea capacității de a implementa proiecte în parteneriat cu alte organizații europene; dezvoltarea mijloacelor de promovare – site;
- la nivelul profesorilor: dezvoltarea competențelor profesionale de lucru cu părinții copiilor; dezvoltarea competențelor de lucru cu colegii în vederea schimbului de bune practici;
- la nivelul comunității: mai bună cunoaștere și colaborare cu familiile copiilor; crearea unui parteneriat cu comunitatea locală; creșterea prestigiului școlii în comunitate; crearea de atitudini pozitive față de educație în grădiniță și școală

Alte detalii despre proiect pot fi accesate pe site-ul proiectului <https://colematernellelevierpoureducationfuture.weebly.com/>, respectiv pe platforma eTwinning <https://twinspace.etwinning.net/9528/pages/page/192222>.

Titlul proiect: *Sport is not only football - SNF*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. proiect: 2015-1-TR01-KA219-022382_3

Organizația parteneră din România: Colegiul Tehnic „Viceamiral Ioan Balanescu”

Relevanța proiectului pentru PTS:

Scopul principal al proiectului vizează dezvoltarea unor strategii eficiente pentru îmbunătățirea competențelor de bază. Proiectul își propune să realizeze în școli locuri plăcute pentru practicarea sportului. Având în vedere acestea, obiectivele proiectului vizează: reducerea abandonului școlar timpuriu; crearea unui stil de viață sănătos; dezvoltarea competențelor de comunicare în limbi străine; dezvoltare personală prin creșterea toleranței, cooperării, fait-play-ului.

Grupul țintă al proiectului a cuprins 891 de persoane (elevi, profesori, părinți) care au participat la activitățile proiectului.

În cadrul proiectului au fost organizate următoarele activități: pentru profesori – întâlniri transnaționale; pentru elevi – evenimente de învățare; acestea au implicat 7 elevi și 3 profesori din fiecare țară.

Activitățile organizate au vizat organizarea de activități în aer liber și în interior. Toate acestea au încurajat implicarea activă a elevilor, părinților și profesorilor.

Activitățile organizate au condus la realizarea următoarelor rezultate: înscrierea în cluburi sportive de performanță, practicarea sistematică a exercițiilor fizice și a sportului, organizarea unei conferințe de promovare a sportului și sensibilizare a tinerilor cu privire la beneficiile sportului pentru sănătate. Rezultatele realizate au pus accent pe: învățare aplicată și consolidarea relației familie-școală.

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte cu relevanță pentru problematica PTS au fost:

- la nivelul elevilor: conștientizarea importanței practicării sportului pentru un stil de viață sănătos; combaterea violențelor din tribune; creșterea participării școlare; creșterea cooperării între elevi; creșterea gradului de socializare și interacțiune;
- la nivel comunitar: crearea de parteneriate locale în vederea susținerii activităților fizice; dezvoltarea de parteneriate locale cu alte unități de învățământ pentru promovarea exemplor de bună practică;
- la nivelul organizațiilor școlare: dezvoltarea unui plan de sustenabilitate care include acțiuni sportive susținute de școală și părinți.

Titlul proiect: *My Future - a closed door or an open window?*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Exchange of Good Practices

Nr. proiect: 2015-1-UK01-KA219-013438_4

Organizația aplicantă: Gateshead College

Organizația parteneră din România: Colegiul Național „Vlaicu Vodă”

Relevanța proiectului pentru PTS:

Proiectul a implicat unități de învățământ din Marea Britanie, Italia, Spania, Olanda, România, Norvegia.

Principalul obiectiv al proiectului a fost orientat către atitudinea elevilor față de învățare, prin urmare, scopul a fost acela de a implica elevi activi în învățare, pentru a le crește nivelul de motivație și realizare, precum și îmbunătățirea competențelor profesionale. În consecință, proiectul a vizat încurajarea elevilor de a deveni conștienți de propriile abilități și să le dezvolte, în vederea creșterii șanselor de angajare.

În cadrul proiectului au fost organizate mobilități transnaționale, cu scop de învățare pentru profesori și elevi.

Activitățile din proiect care au facilitat vizitarea unor întreprinderi, angajatori și centre de cercetare au condus la dezvoltarea unor cunoștințe despre diferite domenii de ocupare a forței de muncă și de cercetare în țările partenere. De asemenea, elevii au înțeles cerințele pe care le pot avea angajatorii și condițiile sociale.

Rezultatele realizate au pus accent pe învățarea prin experiență (simulare de interviu, aplicare pentru un loc de muncă), realizarea de materiale și promovarea lor prin mijloace variate (site, reuniuni profesionale).

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte relevante pentru problematica PTS au fost:

- la nivelul profesorilor: dezvoltarea abilităților de a disemina, promova informațiile dobândite în cadrul mobilităților, dar și de a le valorifica la nivelul propriei organizații, în activitatea cu elevii; diversificarea metodelor de predare, a materialelor didactice; înțelegerea diversității la nivelul comunității de elevi;
- la nivelul elevilor: conștientizarea diferențelor dintre puncte de vedere și acceptarea faptului că nu există unanimitate; conștientizarea faptului că diferența nu crează dificultăți; conștientizarea și asumarea diferențelor; identificarea contextelor, abordărilor variate, adaptate propriei personalități, pentru dezvoltare personală și profesională;
- la nivelul organizațiilor școlare: ameliorarea abilităților de management în situațiile de risc de PTS; integrarea rezultatelor proiectului în curriculumul formal al școlilor participante; promovarea la nivelul școlii a activităților transcurriculare.

Titlul proiect: *Values -Treasure and Challenge for Europe's Youth*

Acțiunea: KA2 Strategic Partnerships for school education – Cooperation for innovation and the exchange of good practices

Nr. proiect: 2014-1-DE03-KA201-001215_1

Organizația aplicantă: Stadtteilschule Arheilgen, Germania

Organizația parteneră din România: Școala Primară Hansel și Gretel, Iași

Proiectul a implicat 5 grădinițe și școli din Germania, România (Școala Primară Hansel și Gretel, Iași), Cehia, Bulgaria și Turcia.

Obiectivele proiectului s-au centrat pe creșterea abilității elevilor să comunice deschis și respectuos față de perspectivele celorlalți. În acest sens, partenerii și-au propus să experimenteze și să dezvolte resurse eficiente pentru dezvoltarea valorilor europene în rândul preșcolarilor, elevilor de primară și gimnaziu.

În cadrul proiectului a fost creat ghidul „Ghid pentru grădiniță și școală” și au fost organizate 2 întâlniri de învățare. Ghidul conține mai mult de 100 activități pe teme: *Keeping rules, Showing willingness to make efforts, Showing each other respect and appreciation* și *Act responsible*. Activitățile incluse în ghid au fost pilotate de profesorii implicați în proiect, în limba maternă și adaptate la vârsta elevilor. În urma pilotării, profesorii au completat un raport despre derularea activității, pregătire, materialele necesare și impactul observat. În școlile care lucrează cu imigranți, profesorii au ținut cont de dificultățile de limbă ale copiilor și au urmărit, în mod particular, îmbunătățirea abilităților de comunicare.

Cele două activități de învățare au avut loc în Sofia și Blansko. La aceste întâlniri partenerii au creat grupuri mixte de elevi care au participat la activități de dezvoltare a caracterului (perseverență, responsabilitate, toleranță etc.), de îmbunătățire a abilităților de folosire a limbii engleze, activități sportive și de relaxare, de cunoaștere a istoriei și culturii țărilor gazdă. În Blansko, elevii au participat la o prezentare publică a proiectului, urmărită de mass-media locală. Lecția învățată de parteneri în cadrul acestei întâlniri a fost faptul că grupele mixte și participarea elevilor de primară este benefică pentru cei prezenți oferind elevilor mai mari ocazia să învețe să se auto-regleze în prezența celor mai mici.

Dintre elementele de impact, cele mai importante aspecte cu relevanță pentru problematica PTS au fost următoarele:

- la nivelul elevilor, profesorii susțin că aceștia respectă mai mult regulile, s-a format un ethos pozitiv în școală, au legat prietenii și au devenit mai motivați să învețe limba engleză pentru a continua comunicarea cu prietenii lor străini. Un efect neașteptat a fost inițiativa elevilor din Blansko și Sofia de a organiza o reîntâlnire în Sofia, în afara proiectului.
- la nivelul profesorilor: colaborarea cu profesori la nivelul școlii și internațional, lărgirea orizonturilor culturale și profesionale, creșterea motivației pentru implicarea în activități de voluntariat;
- la nivelul organizațiilor școlare: dezvoltarea abilităților de management de proiect, creșterea notorietății școlii și câștigarea încrederii părinților, identificarea unor parteneri pentru proiecte viitoare.

Alte detalii despre proiect pot fi consultate pe site-ul proiectului: www.valuesatschool.eu.